

„Sütik“

E. LENDERI GYMNAASIUMI ÖPPURAJAKIRI
ILMUB KORD KUUS

Nr. 5/6

Aprill-Mai

1937

SISU.

Emakesele	Heljo Kungla
Ann ja Pia	M. K.
Aprilli õhtul	Elna Tiideman
Kutsevalikust	Vilma Loolähker
Noored noortest	Hudi
XXV lend, anno 1937.	** *
Ratsutamas	Koidu Martinson
Kalmistupüha	Silvi Andreas
Sõit Neeruti mägedesse	Epp.
Õhtul	Male Schwarz
Uuem lüürika	Elna Tiideman
Ekskursioon Narva	Vilma Loolähker
Ekskursioon Stokholmi	Ursula Peks
Kuidas ja mida lugeda	Hilja Viires
Kirjandusõhtu arvustusi	{ Raoul Rimmelgas, T. L. I P. G. õpil. Vaike Karunga
„Sütiku“ esimene aastakäik	Elvi Paju
Toimetuse läkitus	** *

Emakesele.

HELJO KUNGLA, II-b kk.-kl.

Emakene, sa mul nõnda armas,
alati sa ikka kärmas,
ikka ruttu andmas abi,
kuiigi sinuta saaks läbi.

Emake, sa armas mul,
süda soojalt tuksub sul.
Alati on sõnu sul,
mis on lohutuseks mul.

Sinu arm ei iial väsi,
kuiigi juba kortsus käsi.
Arm see kestab alati,
ema, sinu surmani.

Suureks saades tahan ma
sind siis meeles pidada,
mis sa kõik nüüd teinud mul,
püüan tänulik siis olla sul.

Ann ja Pia.

Nad võisid olla umbes gümnaasiumi lõpu-klassides — need kaks tütarlast, kes rõõmsalt vesteldes ja portfelle kõigutades kooli läksid. Baretid viltu peas, kontsad klõbisesid vastu tänavaasfalti, ja suud — need ei püsinud hetkegi kinni!

„Tead, Ann,“ ütles lühem, kenasti riietatud tütarlaps, „ma ei saanud tänasest matemaatikast jälle aru! Sa ju seletad mulle, eks?“ Ann simuleeris ahastust ja oiates vastas ta: „Olen ma seda teinud 10 aastat, pean ma ka veel viimasel aastal orjama!“

„Ah, Anneke, sa oled lihtsalt liigutav! Vaeva oled sa küll minuga näinud! Mäletad, kui ma kuidagi selgeks ei saanud lihtmurde? Sellele järgnesid protsendid, siis logaritmid. Alati midagi, mida ma ei taipu! Mäletad, kuidas pärast esimesi murdudeülesandeid me kodus salapäraselt saalis klaveri taga igavest truudust vandusime? Jääme sõpradeks igaveseks — ja alla kirjutati verega.“

„Haned,“ ütles Ann põlastavalt.

„Einoh, haned muidugi, aga meie sõprus on ju säilinud. Me mõistame teineteist alati, ilma pikemate sõnadefi näed sa minu hinge ja

mina sinu. Me oleme kõik üksteisele. Kuidas see nüüd oli, ma lugesin seda hiljuti: „Oled sa oma sõbrale puhas õhk ja leib ja arstirohi ja —“

„Kuule, mida sa õieti tänasest ülesandest aru ei saanud?“ katkestas Ann teda. Ta oli kogu aeg käinud mõttes, korts püstloodis kuldude vahel. Temale oli ja jäi võõraks see Pia alaline paatos.

Allakistult oma kõrgustest, vastas Pia pettunult: „Need nurgad — ma ei oska neid joonisesse asetada!“

„Hästi. Saab tehtud. — Aga kuule, ma kuulsin, et teil olevat uus auto. Päris mõnus peaks ikka olema, kui sa iga kopika pärast ei pea mõtlema: Seda läheb sinna vaja, sellega peab siin kokku hoidma.“

„Ah, Ann, oled sina aga maa küljes kinni! Sa pead unustama kõik, pead lendama kõrguste poole. Pead püüdma lahti saada juurtest, mis sind maa külge seovad. Pead —“

„Ära veeloiku astu!“ kostus kuiv vastus. Pia naeratas mõrudalt. Ann, see andekas vaimukas Ann ei taha näidata oma tundeid. Pia

teab ju kindlasti, päris kindlasti, et Ann samuti mõtleb kui tema, et ta samuti peab pühaks nende kõrget sõprust. Ta ei näita seda ainult. Aga kindlasti, kui kord Pia peaks hädas olema, ohverdaks Ann ka oma elu Pia eest, just nagu see ka Anne eest oma elu ohverdaks.

Vaikides jõudsid nad kooli. Nad veetsid ka koos terve pealelõuna, proovides uue auto kiirust. Pärast istusid nad Pia mugavas toakeses ja kuulasid raadiot.

Paari päeva pärast pealelõuna hämaruses lippas Ann jälle Pia tuppä. Tal oli talle pööraselt häid uudiseid: Annele kui väljapaistvale õpilasele võimaldati kooli poolt üks suvi välismaal edasiõppimist! — Imestunult jäi Ann seisma, kui ta Piat ta tavalisel kohal akna ääres ei näinud. Imelik, kus ta siis on? Teener trepikojas oli ju ütelnud, et Pia on kodus.

Äkitselt kuulis ta sumbunud nuukseid. Ehmunult pöördus ta ümber: „Pia, jumala pärast, mis sul viga on?“

Pia lamas nuuksudes paksul vaibal põrandal kamina ees.

„Piake, kas su Pegasus on sind jälle maha jätnud? Kas oli jälle „vot niisuke tore idee“, ja paberil sulas kokku?“ püüdis Ann naljatada, aga täna näis talle asi kahtlane. Tavaliselt ei käitunud Pia niimoodi oma „suurtes hingelistes muredes“.

Pia tõusis istukile. Ta surus märja taskurätti silmade ette.

„Lõpeta nüüd, Pia, nina on sul juba päris punane! Kaeba mulle oma „hingevalud“!“

„Ah, Ann, kõik on otsas!“ nuuksus Pia. „Isa on kõik oma raha kaotanud. Me — oleme — puru-vaesed!“

Ann vilistas vaevalt kuuldavalt läbi hammaste. Või nii „maapealne“ oli siis see mure!

„Kuule nüüd, mida ma räägin. Lõpeta kõigepealt nutt. See ei aita enam midagi. Ja kuule: mul on sust kahju, tõesti kahju. Sest nüüd pead ka sina „maa peale“ kolima. Aga nii suur see õnnetus ju pole, tõesti pole. Vaata, kuidas meie kõik elame. Ja oleme ka õn-

nelikud. Püüa sellest üle saada! Elu on siiski „roosiaed“!“

Siis Ann lahkus. Ei, kauem ta ei või seda nutvat nägu näha. Täna on ta õnnelik. Haa, vaatame, kas Pia nüüd ka veel alatasa kõrgustes hõljub!

Umbes selliseid mõtteid mölgutas Ann, kui ta koju traavis. Alateadvuses oli ta Piale pahane. Õieti rõõmus ei saanud ta nüüd siiski enam olla. Ta rõõm oli nüüd segatud mingisuguse mõruda tundega. Tal oli Piat kahju. Ta on siiski hea tüdruk, see Pia!

Kahjutunne muutus tal pikapeale vihaks. Muidugi, nüüd on ta surmõnnetu, aga kes käsib teda alati olla selline romantiline kana! Nüüd on muidugi käes see suur õnnetus.

Pahaselt tuli ta koju. See ilus õhtu oli tal täiesti rikutud.

Pia jäi aga pärast Anne lahkumist tükk aega uksele vaatama, kust Ann oli läinud. Ta ei mõelnud midagi, aga ta istus ja ootas. Ootas Anne tagasi. Kohe — iga sekund peab ta tulema ja siis nad istuvad koos ja Ann püüab ta kaotust võimalikult kergeks teha. Ta hoolitseb liigutavalt Pia eest — nüüd näitab Ann, et ta alati Piat ta kõrgelennulistest kõnedes on mõistnud, ainult näidata pole ta seda tahtnud. Nüüd ta tegutseb sellise õilsa sõbrana, nagu Pia alati on kujutlenud. Ann unustab iseenese täielikult ja elab ainult kannatava Pia jaoks. Sest lahkuda tollest ilusast kodust, oma mugavast toakesest, kus saab nii hästi unistada, lahkuda suurepärasest lilleaiast on Piale tõesti raske.

Toas muutub ikka pimedamaks ja Ann ei tule ikka veel tagasi.

Pikkamööda tulevad Piale kohutavad mõtted. Võib-olla ei tulegi Ann enam? Kas need paar sõna olid kõik, mis tal Piale öelda oli? Kella osuti edasi nihkumisega muutub Pia kord-korralt rahutumaks, kuni ta lõpuks järsku taipab — see oli kõik! Muud polnud su sõbral sulle lohutuseks öelda! Püüa sest üle saada, meie kõik elame nii... Jah, Ann oli omale lohutamise küll lihtsaks teinud!

Pia naeratas pilkavaid. Lohutada on igav. Pia seltskond meeldib Annele ainult siis, kui ta lõbus on, kui ta talle midagi pakub. Ise midagi anda pole ta võimeline. Kas viimaks Ann —? Ah ei, see pole võimalik! Ei, siiski, siiski! Just nii! Ann oli Pia sõber ainult seni, kuni Pia talle võis pakkuda vaheldust, kuni ta võis viibida Pia ilusas kodus. Nüüd, kus Pial on varsti samasugune kodu kui Annel, ei tunne see enam huvi Pia vastu.

Sellised ja veel raskemad etteheited tabasid Anne.

Järgmisel ja ülejärgmisel päeval ja siis veelkord nädala lõpul püüdis Ann Piale läheneda, kuid see tõrjus ta külmalt tagasi. Tunni ajal vaatas Ann aeg-ajalt Pia poole, kuid see tegi, nagu ei näeks ta midagi.

Siis seltsis Ann teistega. Temasugune lõbus seltsimees leidis kõikjal sooja vastuvõttu. Ja Pia läks igakord raske südamega üürikorterite poole, kus nad nüüd elasid.

Täna on viimane aprill. Pia istub akna peal, vaatlleb hämarduvale tänavale. Kaks poisikest mängib just akna all „keksu“, eemalseisev voorimehehobune liigutab mõttes kõrvu. Kaugelt kesklinnast kostub autopasun.

Ta on kõigest nii pettunud. Ta saab aru, et ta oli Annel nõudnud seda, mida ta poleks ise kunagi suutnud teha. Ta oli Annel nõudnud eneseunustamist, oli ta aga ise kunagi sekkundikski unustanud ennast? Ann oli siiski alati nii kena tema vastu olnud nii „lady like“

(ta mõtles just „lady like“, sest talle meeldis see sõna väga). Vist polegi olemas seda, mida oli otsinud.

Tal on igav. Ja ta on üksik. Ja järsku tuli tal mõte — ei tea, mis Ann praegu teeb?

Pikkamööda riietus ta, pikkamööda liikus ta linna poole.

„Hei — Pia!“ hüüti selja tagant. Terve kamp kooliõdesid lehvitas naerdes eemalt taskurätte ja kadus rahvamurdu. „Need on koos, nad on lõbusad, nad ei mõtlegi ei tea millegi peale koos noor ja rõõmus olles,“ mõtles Pia ja lisas sammudele kiirust.

Anne ukse taga kloppis Pia süda lõhkemiseni. Käsi, millega ta koputas, värises tugevasti.

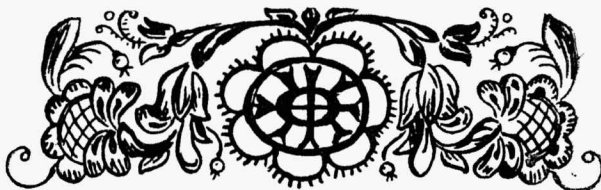
Avatakse. „Tere, Ann!“ — „Tere!“ — „Kas sa natuke kõndima ei taha tulla?“ — „Meeleldi!“ Ann tõmbab peegli ees paar korda kammiga läbi juuste, paneb siis mütsikese pähe ja ongi minekuvalmis.

Tänaval. „Ah soo — mis ma nüüd tahtsingi öelda — ega sa vist ülehomset matemaatikat teha ei oska?“ Vastuseks võtab Pia naerdes Anne käe alt kinni.

Eemal tõusevad raketid õhku. Rahvas juubeldab. Kevad, noorus ja rõõm! Ja hea selliline!

Kaks noort tüdrukut kõnnivad kiiresti tänaval. Baretid villu peas, kotsad klõbisevad vastu tänavasillutust ja suud — need ei püsi hetkegi kinni!

M. K.

*Aprilli õhtul.**ELNA TIIDEMAN.*

Nüüd üle päeva hõbeveete heitub
külm kerge, alla sajab kirkast ööd.
piisk piisa järele karges haardes peitub.
Tund hämar kokku korjab avat vööd
all ranna, metsa. Sulahelki hangub
tuul tarretades, tulle maltes tööd

teed kitsast alla orgudesse vangub,
kus värisevad hilistunud veed.
Üks heli nagu karjasarvest kaugub
peal põllu. Kätest kõlisevad keed
täht tähe kõrvalt akendesse saadab,
sääli nagu kellasõrmed koputavad need.

Aeg suuril silmil tummalt tuppva vaatab.

Kutsevalikust.

Vilma Loolähker, V kk. kl.

Kevad tuleb otse hirmuäratava kiirusega ja sellega koos ka keskkooli lõpetamine. Ja kui keskkool on läbi, siis astume ellu ja peame seal vapralt „võitlema“, et edasi jõuda. Aga millisel alal hakata tegutsema? Millist kutset valida? See on kindlasti kõvaks pähklikks paljudele keskkoolilõpetajatele.

Ka mina mõtlesin ja kaalusin, kaalusin ja mõtlesin. Kaupmees, autojuht, kantseleiametnik, näitleja jne. Ei, see ei lähe! Olin juba päris meeleheitel, kui äkki kuulda sain, et Tallinnas on sääranane tore asutus, mille nimi on „Kutsevaliku Nõuande Büroo“. Ma otse hõiskasin! Nüüd on lõpp kõigil muretsemistel, arutlemistel, kaalumistel ja unetutel öödel.

Ühel heal päeval võtsin siis kooliõel käealt kinni ja me siirdusime Vene tänavale, kus kuulu järele see üliskasulik asutus pidi olema. Õige kerge vaevaga leidsime üles maja ja peagi seisime kitsa klaasukse ees, millel ilutses silt: „Kutsevaliku Nõuande Büroo“. Seisime tükk aega ukse taga ja ma ei mäleta praegu, kuidas me uksest sisse saime. Lõpuks seisime ooteruumis, kus oli laud igivanade ajakirjade ja veekaravhiniga.

Ooteruumist viis kaks ust teistesse ruumidesse. Ühel neist ilutsesid mitmesugused plakatid igasuguste ladinakeelsete nimedega, kuna teine uks oli „lage nagu kitsedest püगतud kadakapõõsas“. Me ei teadnud, kummast uksest sisse minna ja seisime vist õige rumala näoga ooteruumis, kuni üks blond preili sinna tuli. Preili küsis meilt, mis meil asja olevat. Me siis vaatasime teineteise otsa ja algasime korraga, et vaat' nii ja nii,

ja ootasime, et nüüd hakatakse kohe nõu andma. Küsiti aga ainult meie nime, elukohta ja muud sarnast ja kästi järgmisel päeval tagasi tulla.

Järgmise päeva hommikul, veerand tundi enne määratud aega, jalutasime juba Vene tänaval.

Sisse läinud, leidsime veel teisigi õpilasi eest ja meid asetati igaüks ise laua äärde istuma. Siis algas see „raske katsumine“. Kästi tõmmata jooni siia ja sinna, pidime sõnu ja arve meeles pidama ja ei-tea-mis veel kõik. Mõni katse näis väga lihtne olevat, aga kui tegema hakkasid, siis ei tulnud välja midagi.

Umbes kahe tunni pärast pääsime klaasuksest jälle välja. Siis aga olid meil peas kõiksugu arvud, sõnad ja seletused nii segi, et isegi rääkimine raskeks muutus.

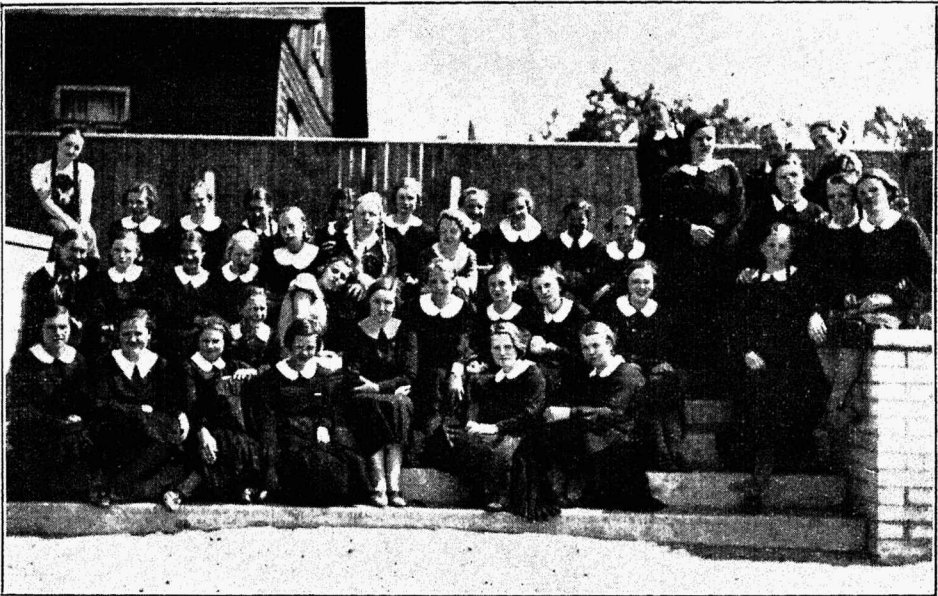
Paari päeva pärast läksin katse tagajärgede järele. Mind paluti „mõni minut“ oodata. See „mõni minut“ aga venis umbes poole tunni pikkuseks. Ajaviiteks lugesin mineva-aastasi linahindu Petserimaal ja vaatlesin inimesi, kes koos minuga ootasid. Kõik, kes väljast tulid, jäid alul sama rumala näoga seisma, nagu mina kooliõega paar päeva tagasi. Igaüks vaatas alul „ladinakeelset“ ust ja siis „lagedat“ ust, ning mõni nõrgema verrega pööras koju tagasi — kuhu sa ikka lähed, kui kaks ust on ja kummastki minna ei julge.

Kui see pinev „mõni minut“ lõppeks mööda sai, astus „ladinakeelsest“ uksest arst ja palus mind sinna tulla. Selle imeliku ukse taga oli tuba täis arstiriistu ja mitmesuguseid tabeleid. Säl kaa-

luti, mõõdeti, klopiti mind ligi tund aega. Vahepeal olin sunnitud veel kolm pikka telefonikõnet pealt kuulama.

Lõpuks arst võttis need lehed, mille minu katsete tulemused ilutsesid. „Nüüd, nüüd saan teada, millise elukutse pean valima!“ mõtlesin. Arst aga hakkas vuristama: „Mälu — hea, taipamine — hea jne.“ Lõpuks hüüdis: „Ahaa! Teie tahate gümnaasiumi minna! Väga hea, väga hea! Õige mõte,“ ja natukese aja mõtlemise järele: „Minge jah gümnaasiumi, eks me siis vaata, mis edasi saab. Jumalaga.“

... Ja ma leidsingi end jälle klaasukse tagant, ainult nii palju olin targemaks saanud, et „mälu — hea, taipamine — hea... süda — korras, kopsud — korras jne. jne.“ Aga milline elukutse oleks mulle sobiv? Seal ta nüüd oli: „Kutsevaliku Nõuande Büroo“. Jah, kuid mulle ju öeldi: „Minge gümnaasiumi, õige mõte!“ Hea, et niigi palju kindel on — ikka tasub minna. Käime siis pealegi need kolm aastat veel ja siis — siis tulevad jälle unetud ööd, kus mõttled: kantseleiametnik, autojuht, näitleja, ärimees... Ei! Ei, mitte ei tea!

V kk. klass.

Noored noortest.

Alljärgnev tahab anda kokkuvõtte kirjatöö tulemustest ühes kõrgemas klassis. Neid tulemusi liigitades nähtub, et kõik autorid on oma ülesannet võrdlemisi tõsiselt võtnud ja tõesti noorte, s. o. isendi vigade ja vooruste üle järele mõtelnud. Suurem osa autoreid leiab, et vanemad neile siiski liialt palju vigu ette heidavad. Nad võrdlevad iseennast oma vanematega selles eas ja leiavad, et noored on igal ajastul sarnaselt ülemeelikud ja elurõõmsad. Mittemõistmine on paljude meelest tingitud just sellest, et elamisviisid ja inimeste ellusuhtumine on suure murrangu maailmasõja ja tema tagajärgede tõttu läbi elanud, millega noored julgelt ja meelsasti harjuvad, kuid millega vanemad enam võimelised ei ole kohanema. Selliseid arutlusi esineb enam, kuid leidub ka väga erinevaid töid: paar poeetilist-pateetilist, paar väga pessimistlikku ja veel parajalt häälestatud optimistlikke töid.

„Tõesti noorus on elukevad, täis jõudu, ilu ja päikest. Sääli särab päike nii selgelt — mustad murepilved on kusagil kaugel, kaugel...“ nii algas üks. „Meie oleme kui kosk, mille eest tammid on võetud...“ trumpab teine esimese üle; kuid kolmas haarab härjal sarvist: „Tänapäeva noored on laisad, pealiskaudsed, lõbuhimulised ja liialt hellitatud! Nii süüdistakse meid noori. Oleme me tõesti seda? Ei usu! Ehkki me ei tee kehalist tööd — me õpime, ja teeme seda enamasti meelsasti. Me pole ka pealiskaudsed, oleme ainult kinnisemad ja püüame võimalikult mööduda eluraskusist. Lõbuhimu ei tohi noortele süüks panna, sest noorus on ju nii lühike, ja millal siis veel lõbutseada, kui mitte noorelt?“

Keegi püüab siiski objektiivsem olla

ja leiab huvide puudusest ja ükskõiksusest kultuuri vastu kirjutades järgmist: „Et me oleme tõsisemate huvideta ja ükskõiksed vaimse kultuuri vastu, see on kaunis õige, kuid õige on ka, et seda vaimukultuuri meile väga halvasti serveeritakse. Kuidas saab huvitada asi, mille juurde sind piitsaga juhatakse! Noorus nõuab salapärasust ja takistusi, seepärast me leiame, et väga otstarbekohane oleks noortel õppimist takistada, või otse ära keelata...“ ja edasi — „Meil ei ole vaja koolitarkust, meid ei huvita, kuidas leitakse ringi pindala ja kui palju elanikke on Hiinas... Tahame, et see, mis me õpime ja teeme, ruttu annaks käegakatsutavaid tulemusi, millest meil oleks kasu ja millega võiksime teiste ees hiilata“. Ei tea, kas edaspidi seda appihüüdu võetakse kuulda ja hakatakse koolis õpetama näiteks vesilainete tegemist, iluravi ja seltskonnas läbilõõmiseks rafinementi ning graatsiat?

Kurdetakse: „Nad teevad meile etteheiteid liialdatud iseseisvuse, praktilisuse, ideaalivaesuse pärast, ei mõista aga kuidagi, et see nende endi süü on, kui seda üldse süüks võib nimetada...“ ja pisut edasi — „See ei ole tõsi — meil on ideaale, aga mitte nii kõrgeleenusi, nagu nad olid endisaja noortel. Meie ideaalide juured peituvad tõelisuses!“ Kuidas seda uskuda, kui teine üleolevus ja ? ise lisab: „Nendest on hea vormida riigitruusid ja enda eest mõelda laskvaid kodanikke...“ ja edasi melanhoolselt: „Ideali omada, tema järgi elada, veel tema eest võidelda, see käib tõesti üle jõu.“

Et noored on liialt praktilised, seda leiavad paljud: „Meie aja noored tunnevad raha väärtust; nende intiimsemad

amistused on seotud arvutuste, kaalutluste ja omakasupüüdega.“

Eri peatüki moodustab sport. „Nüüd huvitab noori kõigepealt sport, sporditakse agaralt, käiakse vähemalt korrapäraselt spordivõistlusil ja austatakse sportlasi“.

Üks küsitleb oma vanaema ja saab vastuse: „Ah mis, päris halb on neid vaadata — hukka lähuvad! Ei nendest saa kunagi eeskujulikke inimesi. Näe, lüdrukud jooksevad ringi püksid jalas ja mängivad poiste mängu. Kas meie seda tohtisime!“

Ja see vastus paneb kahtlema: „Vahest on neil õigus olla pahane, sest üks on kindel — meie aja noortel puudub iga-sugune omapära. Huvid on väga ühe- külgsed, rõhuva enamuse noorte „ebaju-

malaks“ on sport, püksid ja tantsuõhtud „jumalikkude“ ameerika foksides saatel.“ Ja edasi arvustab autor: „Meie noortel, kui võtta üldisemalt, on õige nõrk ise-loom. Arvestatakse kõige enne teiste arvumist, oma arvamine jääb tagaplaanile.“

Nagu näha, ei ole kõik noored üleolevad, nad arvustavad ennast karmilt; kuid seejuures nad uurivad ka põhjusi, miks nad on just sellised: „Meie arenemisele mõjub tublisti kaasa miljö, ümbrus, milles liigume. Elutingimused on muutunud“. Samas teine: „Mitte meie, noored, ei ole muutunud, muutunud on meie vanemad ja kasvalajad“. Kolmas jõudis veendumusele: „Meie noored on oma ise-loomult ikkagi samasugused nagu noored alati on olnud. Muutunud olukord annab neile ainult teistmoodi värvingu.“

H u d i.

XXV lend. Anno 1937.

*Armas lugeja, sa tead,
et ma kirjutin need read,
et teaksid järehtulijad,
kes lõpetajad olivad.*

*Kui möödud meie klassi uksest,
siis märkad põrandagi tuksest,
et sees süül jälle kole kisa.
Astu sisse, ole visa!*

*Süül pülvib sinu tähelepanu
hulk neide, noorukseid ja vanu.
Kui ei kohuta sind kõra,
katsu, kas nad tunned ära!*

*Tütarlaps, kes blond ja sale,
kuhvatu on tema pale,
tantseb, ujub, mängib „võrku“,
kõnelemastki üial ei tõrku.*

*Neiu, kes austab muusade sugu,
kunstnikuna peetaks tast lugu.
Oma nime ta väärrib aul —
ladina keeles selleks on „Laul“.*

*Aastat paar ta alles meil klassis,
blond kahupää alati sassis.
Kolmandas vültes ta rüügib ikka,
kõnnak soliidne, rahulik, pilka.*

*Keski ei või öelda, et tema nutab,
ehu naljakast küljest võtab,
kõhn ja pikk ja nalja täis,
secpärast mõnikord „kantsliski“ käis.*

*Klassivanema kandidaat tema on meil,
kõnnib veel ainsana viisakail teil.
Õpib ja tuubib ja tihtigi teab.
Mõnikord siiski ka lihtsalt „veab“.*

*Terpsichore teenistusse tema on astund,
siiski oma kõrgustelt alla on laskund,
teistega koos ta tempe teeb,
elurõõm tihtigi üle keeb.*

*Eraeluski ratsutab me poetess,
võistlejad kaugelt lööb üle kes.
Tihti maneeži ta teed viivad,
hiljem siis kannavad Pegasuse tiivad.*

Tüdruk tarmukas, tõsine mölgub mu
eriteadlane tema on emakeeles. [meeles,
Selged on temal kõik käänded ja muuted,
uurinud läbi grammatika tooted.

Neiu, kes tuttav spordiväega,
surub hüva- ja kurakäega.
Nõnda meil meistritiitli tõi,
kuna ta kõiki võistlejaid lõi.

Tütarlaps väike ja kaunikeelne,
ilme tal tihtigi kurvameelne
siis, kui seisab „kartlikult“ laval.
„Deklamatsiooni“ — seisab siis kaval.

Ei karda ta suusates ühtegi mäge,
ei matkates rakke ei väsimustõbe.
Tunnis küll hulljulgest täis just pole,
kuid abivalmit sarnast leida ei ole.

Tundides tõsise töegi naljaks ta keerab,
avar naer me „väikest“ siis seirab.
Meile „neid võõramaine“ tulnud on kaugelt
mis a'ast „speaks English“ soravalt, selgelt.

Üks on üsna väike plika,
istub taga nurgas ikka.
Ühtepuhku tool tal tühi,
peab kodus tihti pühi.

Aastaid kolm ta meie klassis,
kohe meie hulka passis,
aitab kõiki saksa keeles,
mate valemid tal meeles.

Kuigi klassis väga vaikne,
iseloomult kahepaikne.
Soontes voolab poola verd,
naerus temperamendi merd.

Geniaalne ladinlane,
igatpidi hoolas, kaine,
istub üsna seina veeres,
ainult õppimine meeles.

Temal hirmus väle keel,
ikka rõõmus tal on meel.
Õpib vahvalt mitmel rindel,
klaverdaja parim — kindel!

Klassis palju lapsi veel,
kõik nad näha kooliteel.
Loendada neid ei jõua.
seda sa küll ära nõua.

Nüüd on kirjud küll su silmad,
käed ja jalad päris külmad.
Ei tutvumeda kerge pole —
rahu sulle, väsinule.

V g. klass.

Musikaalne, südamlik,
andekas ja kannatlik,
ajakirja elujõud,
keda ei kohuta kaastöö põud.

Ei ta püüa särada,
süiski klassi O ja A.
Kui on vaja midagi,
tema päästku alati!

Ainuke veel meie klassis,
kelle soeng kahes patsis,
silmis vaimukuse helk,
pilves üal pole pilk.

Tüdruk blond meie „klassiema“,
üpris väga tark on tema.
Igas asjas nõu meil annab,
klassi mured kõik ta kannab.

Klassis palju tal on teha,
palju kuulda, palju näha.
Kui ka keegi teinud paha,
ei ta süiski jätta maha.

Klassis maksmas Asta veended,
igal pool tal suured teened:
kaitseb kõikjal kooli nime,
mängib palli nü mis ime.

Ratsutamas.

Koidu Martinson, II-b kk. kl.

Maie oli väike vahva tüdruk. Ta oskas uisutada, suusatada, ratsuda ja veel teisi sääraseid sporte.

Ühel päeval, kui ta vanaisa põllult koju tuli, palus Maie, et kas ta võib ratsutama minna. Vanaisa ei tahtnud alul lubada, aga kui Maie väga palus, siis laskis ta viimaks ometi, ütles aga hoiatavalt: „Kae, et sa obest võõra põllule ei lasõ, ega sind väikest last usku või, pãran pea ma veel masma, mis obene kahju tege.“ Maie ei pannud seda hoiatust lähelegi.

Ilm oli ilus ja alul läks ratsutamine kah kaunis kenasti, sest Maie oli enne 3 korda ratsutanud. Hobuse nimi oli Roland.

Maie tahtis veidi kiiremat sõitu teha ning hüüdis: „Roland, hop, hopp!“ Kuid loom ei pannud seda tähelegi, vaid kõmpis ikka endiselt edasi. Nüüd sai Maie hing täis. Ta tahtis parajasti sõnakuulmatut looma karistada, kui nägi äkki natuke endast suuremat poissi lähenevat. Maie tundis häbi oma saamatusest ning tahtis poisist mööda sõita, kuid pois

peatas ise ning hüüdis: „Noh, linnapreili, kas obene ei lää edasi?“ Maie aga vastas upsakalt: „Kui sinusugusele jõmpsikale hobune kätte anda, siis ei liigu ta üldse paigast.“

Samal silmapilgul läks vanaisa hoiatus täide, Roland hakkas kõrvalolevalt ristikheinapõllult ristikheinu nosima.

Küll katsus Maie teda ohjadest tõmmates teele juhtida, kuid kangekaelne loom ei jätnud oma jonnini, kuna poiss oma naeru pidada ei saanud. Siis ütles Maie noomivalt: „Mis sa naerad, tule parem, aita hobune teele ajada, niisugune asi võib igaühel juhtuda“. Poiss aitas ta lõpuks teele üteldes: „Vat linnapreilna, ei maksa ikke nõnna upsakas olla, mia tulli hää pãran, tema kohe krapsti ninãst kinni. Mine nüüt ja ära ole enãm nõnna upsakas.“

Kodu poole läks sõit paremini. Kui Maie koju jõudis, oli ta surmani väsinud. Vanaisale ta aga oma kimbatusest ei rääkinud, kuigi tundis häbi oma upsakuse pärast.

Kalmistupüha

Silvi Andreas, IV-b kk. kl.

Täna on siis see kauaoodatud kalmistupüha. Juba mitu päeva on külanõored olnud ärevil, arutatud, mida selga panna ja muidugi ka seda, kas see või see naaberküllast ka tuleb või ei. On ju kalmistupüha neid väheseid kordi, kus enam-vähem kõik ümbruse rahvas kokku tuleb.

Taeva Taat on olnud seekord armuline ning kinkinud ilusa ilma. Juba hommikul vara sillerdab päike sinitaevas ning kuivatab kastepisarad rohulibledele. Tee- de ääres on nagu imeväel kibuvitsad õitse- lõonud. Mitu päeva olid pungad ähvardanud puhkeda, kuid puhkesid alles nüüd — kalmistupühaks.

Juba on näha kirikulisi mööda maanteed kabeliaia poole minemas. Minnakse nii jala kui ka hobustega. Igaüks on pannud selga oma parima. Vanemate inimeste vahelt vilksatab kirevais sitsiseelikuis külatüdrukuid; kuid mõnel on ka odavamast siidist või mõnest muust vähe kallimast riidest kleit. Niisuguse „luksuse“ omanik langeb alguses muidugi teiste imetluste ohvriks — katsutakse käega ja hinnatakse pilkudega ning varsti on näha imetlejate silmis nagu kadetuselukest vilkuvat. Ning lõpp on see, et sellise „luksuse“ omaja jääb teiste kambast välja ning on nagu kaunisuleline lind vareste keskel. Ning eks sa näe — üks külanõorik on sõندانud jalga panna lakkkingad! Viimased on küll moest läinud teravaninalised, kuid siiski — lakkking jääb ikka lakkkingaks. See noorik on oma lakid vist alles maanteele jõudes jalga pannud, ning üle karjamaade palja jalu tulnud, sest kingadel pole näha kaste jälgi. Ning muidugi ei käi selle „lakkkingalise“ käsi paremini kui mõne „siidseelikulise“ oma.

Üks jässakas noorperemees siunab oma noorikut, et see talle poolvägisi krae kaela pannud. Ta teeb oma kaelaga abituid liigutusi ning kurdab juba mitmendat korda: „Näh nüüd, ma poon ju enda sedasi üles. Just nagu rangis hobune ole. Oles ikke võinud panna kaela selle siedrāti, mes ma mullu laadalt tōin.“ Ning siis seletab ta naabrimehele pikalt ja laialt, mis ta kõik sealt mulluselt laadalt oli ostnud.

Terve tund on veel aega juttuse alguse- ni, kuid nii oma küla kui ka ümberkaudsete külade inimesed on juba kohal. Nüüd jalutatakse surnuaias haudade vahel (jalutajad on enamuses naised) ning arutatakse, kes on omaste haudu kohendanud selleks tähtsaks päevaks, ning kes on oma lahkunu kalmu jätnud korraldamata (ning ise on mõne jõuka talu omanik) — no seda „vaest“ inimest arutatakse nüüd igast küljest ja räägitakse palju tema inhsusest ja kadedusest. Külanaiaste keeled on teravad. Hoidku taev- as seda hingekest, kes kord nende suhu satub! Kuid täna on ju kõneainet eriti palju — on ju kaupmehe ja ühe rikka peretütre laulatus. Kõige muu hulgas on ka juttu pruudi rõivastusest. Üks külanaine teab kohe kindlasti, et pruut pidi kandma laulatusel hõbekingi. Kuid teine võib vanduda oma hingeõnnistuse juures, et need pole mitte hõbekingad, vaid valged. No ja kolmas olla oma silmaga näinud, kui kingad linnast toodi ja need olnud hoopis lakkkingad. Pruudi loori pikkusest räägitakse otse võimatuid asju. Aga igaühel on oma teada õigus ning lõpuks otsustatakse oodata laulatuseni. Siis saab oma silmaga näha, missugused need kingad ja „leier“ õieti on.

See aeg, kui naised arutavad neid „koletähtsaid“ asju, seisavad tüdrukud naeru kihistades kabeliäärsete puude all salkades ning heidavad häbelikke pilke rähedalolevatele poistele, rääkides omavahel niisamuti „suuviluku“ peagu mõtetuid lauseid.

Mehed seisavad samuti salkadena ning arutavad viljahindadest ja heinakasvust, hobustest ja üldse talu löödesse puutuvaist asjust.

Lõpuks saabub alevi pastor. (Muidugi pool tundi hilinemist). Vanemad külanaised seisavad õndsate nägudega kabeli ette ehitatud kantsli poole, kuhu rasvunud õpetajahärra pikkamööda astub. Hakatakse vana harmooniumi kriiksudes venitama kirikulaulu. Lauljaiks osutuvad ainult vanad inimesed, sest noored ainult vahevahel seisatavad kantsli ümbruses.

Nad liiguvad ikka rohkem surnuaia värava ümbrusse, sest seal asub einelaud. Ning siis, kui õpetaja ütleb kantslis aamen, on saiakuhjad juba kaunikesti ka hakenud ning „vurtsvasseri“ pudelid lügematuks kordi paukunud.

Nüüd on jullus läbi ning inimesed valguvad jälle mööda surnuaeda laiali. Kuid ära ei lähe keegi, sest ees on ju veel päeva tulipunkt — laulatus.

Ning ei möödugi palju aega, kui surnuaia suured väravad tehakse lahti ning pruutpaar astub aeglaselt kabeli poole. No nüüd on alles kihinat ja kahinat! Külanaised näevad omaenda ihusilmaga, mis pruudil siis õieti seljas on. Varsti on kalmistu peaaegu tühi, sest suur osa rahvast valgus kabelisse laulatust jälgima.

Poisid aga läksid ehitama kaskedest pulmaväravaid.

Sõit Neeruti mägedesse.

See oli laupäeva õhtul, kui ma jooksin, keel vestil, suure jaama poole, et jõuda õigeks ajaks rongile, milline pidi viima mind ühes kaaslastega Neeruti mägedesse. Teel kirusin ennast, et pean ma ka igal pool viimane olema ja mitte kunagi esimene. Õnneks jõudsin siiski õigeks ajaks rongile. Hakkasin kohe endale suusatajatest täiskiilutud vagu-nis „ankrusse löömise“ kohta sobitama.

Varsti sõitis rong minema. Vaadates ümber nägin, et kõik kaaslased olid kohal ja lõbutseid üksteise kulul nalja tehes. Arno luges koos mõne teisega „piiblit“, muidugi seda vanasarviku oma. Edith aga laulis lae all võrgus oma 270-ne salmi pikkust „Manni popurriid“, millise ta aga jõudis lõpetada alles Tallinna tagasi sõites.

Neerutisse jõudsimel südaööl. Tädi majas oli meile reserveeritud tuba, milles võisime ööbida. Majja jõudnud, otsis Aino seinalt elektrinuppu. Kui ta seda ei leidnud, siis kirus, et selles majas üldse elektrit pole, et ega pole linnavärk, kus käänad nupust ja silmapilk on tuld nagu merd kohe. Siin tuli leppida õlilambiga.

Järgmisel hommikul oli esimene asi kohe: „Milline ilm väljas on?“ Oodatud külma asemel oli aga endiselt kangekaelselt sula. Aga sellest polnud katki midagi. Määrdeimeistril Kaagul oli kaasas sulailma võideid kõigile. Ja äri läks mis kohises, polnud kedagi, kes ei määrinud suusataldadele võiet, lootes sellega kindlustada peadpöörivat liuglemist Neeruti mägedel. Ainult väikesel Ivol oli oma sodi, mille oli talle sõber Soomest saatnud.

Ivol oli kindel arvamus, et täna libisevad ainult tema suusad ja mitte kellegi teise omad. Kui suusad määritud, rändas kogu see jõuk välja libedust proovima. Aga oh häda, suusad ei libisenud! Otsiti Kaagut, kuid see oli nagu tina tuhka kadunud.

Ivo rõõmustas, et oodake, las' ma määrin endal ära, vaat' kus alles libisevad. Kuid varsti nähti Ivot üsna vaikselt pliidi ees askeldavat ja noaga suuskadelt musta sodi maha kraapivat. Olevat liiga libe olnud..

Varsti aga ilmub kusagilt Kaagu ja kukub rõõmutsema: „Ma leidsin määrde, mis tänase ilmaga libiseb!”

„Kas tahad jälle puuõngega püüda?” küsime meie.

„Ei sugugi!” vastab Kaagu ja tema suusad libisesid suurepäraselt.

Ivo oli esimene, kes määris suusad Kaagult saadud määrdega ja kadus peagi rõõmust särava näoga Neeruti mägedesse tunda löbu suusatamise võludest..

Õhtusöögi ajal, kui tädi oli valmistanud meile maitsvat kapsasuppi, ütlesin mina: „Ma arvan, et see libiseb täna kõige paremini.”

Epp.

Õhtul.

MALE SCHVARZ.

Õhtu laskub maha juba,
Öö kõik katab looriga..
Valgustatud veel mu tuba,
Aknast välja vaatan ma.

Aiast kuuldu puude nutt,
Metsast kostab linnu hõik,
Kaugelt kuuldu tuule rutt.
Nüüd nü õudne on ju kõik.

Hirmutis seal liigub kuri,
Aih, mu poole sööstab ta!
Oh! see oli vaid me Muri,
Võlutud ta õõga ka.

Ma ei tea, kas ma tohin
Hilja heita magama?
Väljast kostab tiivakohin,
Linnu! Miks ei magaa sa?

„Päeval jälgitaks' ju mind,“
Vastas kurvalt linnuke.
„Nüüd ma tulin vaat' ma sind,
Mina, väike tihane.“

„Sind ma olen näinud nüüd,
Nüüd võin ära lennata.“
Lendaski. Ja tema hüüd
Kostis nüüd veel kaugelta.

„Ela hästi, minu veli!
Ela hästi! Ela hästi!
Kaugelt kostab sinu heli!...
Ela nü kui sulle kästi.“

Aiast kostab puude jutt,
Tume on ka metsavöö,
Kaugelt kostab tuule nutt.
Valitseb nüüd võimas öö.

Uuem lüürika.

Elna Tiideman.

Materjalina kasutanud H. Visnapuu, M. Underi, J. Semperi, J. Sütiste, E. Hiire, J. Barbaruse, H. Adamsoni, B. Alveri, A. Alle ja A. Sanga luuletuskogusid, Eesti Biograafilist Leksikoni, „Loomingu“ ja „Eesti Kirjanduse“ 1934., 35., 36. ja 37. aastakäiku ja Ants Orase ülevaaded M. Underi luulest.

Kui palju aega on sellest möödunud, kui meie esimene suurlaulik L. Koidula oma südamlikkude ja hingestatud isamaalauludega välja astus ja vist kõigile vähegi kirjandushuvilistele eestlasile lõplikult selgeks tegi, et eestlane samuti laulda mõistab nagu teised rahvad, ja et kodumaalgi laulikuid leidub, kes võimevad on ilusad ja tundesügavad looma... Ja kuigi pikk, pikk aeg meid neist aastaist lahutab, on ometi need luuletused sama ilusadena säilinud ja tuletavad meile meelde, et kord ammu raamaturiulitel eestikeelsed luuletuskogud eesti autoreilt puudusid. Aeg aga läks peatumata edasi ja lihes temaga tõusid silmapiirile uued laulikud ja lahkused, jättes aga järele rohkesti mälestusi ja kingitusi ja juhatastes teed ikka uutele ja uutele. Ja nii oleme jõudnud välja tänapäevani, kus leidub pea igas eesti kodus nii mõnigi sisukas luuletuskogu oma kodumaa uusimailt autoreilt raamatukapis. Sirvides neid lehekülgi ja nautides seda värsket, uudset ja rikast luulet, ei saa aga kuidagi mööda minna neist, kes selle kõige sinna paberile on pannud. Juba kaanelt autori nime lugedes tõuseb huvi kirjaniku ja tema loomingu sisu, omapära ja väärtuse vastu. Tuleb ainult süveneda ja samas tutvudki oma kodumaa rikkaliku uuema luulega ja selle viljelejatega.

Nimekamaid, tuntumaid ja hinnatavamaid uusi lüürikuid on meil esijoones Henrik Visnapuu, Marie Under ja Johannes Semper. Edasi oleks tähelepanuväärsemaid Johannes Barbarus, Hendrik Adamson, August Alle, Juhan Sütiste, Erni Hiir, Betti Alver, Heiti Talvik ja August Sang. Kõik need autorid on meie luulekirjandust suurte väärtustega rikastanud ja huviga jälgime nende tööd ja saavutusi.

Henrik Visnapuu on meie väärtuslikumaid ja ühtlasi produktiivsemaid uuemaid luuletajaid.

Visnapuult on ilmunud 10 luuletuskogu: „Amores“, „Jumalaga, Enc!“, „Talihari“, „Hõ-

bedased kuljused“, „Käo-orvik“, „Ränikivi“, „Maarjamaa laulud“, „Puuslikud“, „Tuulesõel“ ja „Päike ja jõgi“. Peale selle on ilmunud veel kaks luuletuste valimikku: „Valit värssid“ ja „Üle kodumäe“. Veel on Visnapuult ilmunud poeeme, esseid, näidendeid, tõlkeid ja hulk kriitilisi kirjutusi kirjanduse ja teatri küsimuste üle. Tema luuletusi on mitmesse keelde tõlgitud ja luuletuskogu „Amores“ on tervena ilmunud venekeelses tõlkes.

Esimeste luuletamiskatsed algas Visnapuu juba varakult, kuid teadlikumad üritused sel alal langevad tal Noor-Eesti liikumise elavamasse ajajärku, ja kuigi ta hiljem püüdis selle liikumisega opositsioonis olla, oli ta esialgu Noor-Eesti lüürikuist tugevasti mõjustatud. Ta esimene luuletus ilmus trükituna 1908. a. „Postimehes“, kuid ometi kulus ligi 10 aastat, enne kui ta sai üldise tunnustuse osaliseks. Sel vaheajal arendas ta ennast tugevasti luuletehnilisel alal, teiselt poolt aga üritas teoreetilisi mässukatsed valitseva kirjandusvoolu vastu. Nii püüdis ta futurismi propageerida, kuid vähese menuga. Alles revolutsiooniaastal 1917 sündis kirjanike rühma „Siuru“ lähe all ka Visnapuu aeglaselt küpsenud luuletajaande spontaanne läbilööök. Kuid ka hilisemal ajal on Visnapuule omane olnud seesama rahutu otsimine ja uute eesmärkide taotlemine, nagu aeg-ajalt liialdatud vaimustus mõnest kirjandusliku moe viimastest karjest, mis aga niisama ruttu on lahtunud. Kogu see rabelev rahutus on aeg-ajalt Visnapuu tõelist luuletaja ilmet varjutanud, kuid lõplikult on ta just säärase tundeinimesena oma silmapilgu-meeleoludele anduva lüüriku ülesannet teostada võinud.

Nagu eespool mainitud, saavutas Visnapuu alles 1917. a. üldise tunnustuse ja see sündis luuletuskoguga „Amores“. Kuigi meie lüürika Noor-Eesti ajajärgul põhjalikult senisest konventsionaalselt tundeluulest erines, oli ta ometi kõlbliselt veel väga soliidne. Selles suhtes oli aga Visnapuu esikteos täiesti erinev: selles avaldus esmakordselt seniste eetiliste kriitriumide boheemlik kergeltvõtmine. Ohjeldamatu jõuga ja looritamatus sõnastuses väljendus siin kogu tunnete skaala — taltsutamatus kirest küünilise mõnitamise kaudu jõnetu alistumiseni. Kogu raamat moodustab tervikuna nagu ühe ainsa romaani, mille peateemaks on

hinge ja ihu omavaheline heitlus. Iseenesest oleks teos küllaltki masendav, kui ei leiduks puhastavaid kannatustooni, mis läbi nende rõvetsuste kostavad. Esialgu aga äratas siiski tähelepanu autori avameelne pahedega hooplemine, kuna tundeluule seal kõrval jäi varju. Sellepärast sai tolele esikteosele osaks palju kõlblist hukkamõistmist, kuigi ei võidud salata autori suurt annet ja selle ande omapärasust. Selles esikkogus andis Visnapuu ilmeka läbilõike oma lüürikuvõimeist. Järgnevates kogudes on ainete ja tundesuundade piirkond umbes sama, tuleb juurde ainult ideelisi välja-vaateid ja sünnib rikastumine tehniliste üksikasjade poolest. Nii taltub edaspidi jõhker künnism taganedes suurema lüüriilise tunde ees, meeleolulised piirid laienevad väljapoole kitsalt subjektiivsete elamuste ala, peamiselt n.n. „ajaluule“ suunas, lisandub rohkesti puhtmuusikaalse värsirakenduse katseid, ja ikka teravamalt hakkab tunduma oma rahva ja kodumaa valulis-armastava tunnetamise piirid. Kuid otsekohese tundeluule kõrval on Visnapuu hilisemal ajal ikka sagedamini kaldunud ka filosoofilisse ja eepilisse luulesse, mis tähendab ühtlasi ulatuslikumate väljendusvormide tarvituselevõtmist. Kõigeke selleks näib autoril aga tunduvalt vähem loomupäraseid eeldusi olevat, sest tema poemid sisaldavad tihtipeale ainult salmivormilist käsitööd, mis jäävad üksnes mõistusliku pingutuse saavutuseks, elustava vahenditu tundmuseta ja lüüriilise voolavuseta. Üldiselt on Visnapuu kõrgemal määral impulsiivne, ainuüksi hetke meeleolust sõltuv poeet, kelle luules domineerib sümbolistlik tundeluule. Sellest ilmutusraamatulikust sümbolite õhustikust eemaldub Visnapuu vaid hetketi ja ka tema pidulik-optimistlikud luuletused omandavad teatud määral isesuguse manamiste ilme. Konkreetsemate, elulähedasemate süsede luulestamisel võib Visnapuu lüüriiline nägemisviis viljatusse lahkõlasse sattuda, kokkupuutes reaalsema ainega annab ta sageli ebapuhta segu. Sümbolistlik suhtumine argipäevsesse tegelikkusse ei lase Visnapuu töö- ja žanriluulel kuigi tihti saavutada loomulikkust ja sundimatut sisukust. Palju paremini on õnnestunud unelevad idüllid suvepäevadest ja loodusest ja nauditavad pildid kevadest ja talvest, helendavatest väljadest ja vetest ja hämarduvatest laantest. Leidub ka mõningaid ehtsalt ja tugevalt mõjuvaid žanrilisi töökujutusi, kus on realistlik element loomulikult käsitletud, ja kui lõpuks Visnapuu harilik süngelt-endeline varjudemaailm esile kerkib, annab see luuletusele mõttelist sügavust.

Väärtuslikem on Visnapuu luule aga seal, kus ta otsekohese tundeluule piirides püsib. Seal on ta värske ja suggereeriv ja just sel alal on ta väljapaistvamaid nimesid eesti luuletajate peres.

Meie praeguse aja tuntuim naislüürik on Marie Under.

Underi esimesed avaldamata luuletused on kirjutatud saksa keeles, mis on seletatav saksakeelse kooli ja ümbrusega. Esimesed eesti keelsed luuletused ilmusid tal „Postimehes“ ja „Uudistes“. Kirjandushuviliste tähelepanu äratasid ta luuletused Noor-Eesti albumeis ja ajakirjas, koguteoses „Voog“ I ja „Tallinna Kajas“, kuna „Siuru“ esimeses albumis ilmunud tõstsid Underi eesti luuletajate esirinda. Temalt on ilmunud luuletuskogud „Eelõitseng“, „Sonetid“, „Sinine puri“, „Verivala“, „Pärisosa“, „Hääl varjust“, „Rõõm ühest ilusast päevast“, „Õnne varjutus“, „Lageda taeva all“ ja „Kivi südamele“. Peale nende luuletuskogude on Under veel välja andnud luuletuste valimiku „Ja liha sai sõnaks“, ka on temalt ilmunud rohkesti tõlkeid.

Ajaliselt esimese luuletuskoguna ilmus Underilt „Sonetid“, mis äratas lugejaskonnas rohkesti kiitust, aga ka pahameelt. Üldiselt moodustavad kogud „Eelõitseng“, „Sonetid“ ja „Sinine puri“ ühise terviku armu- ja looduse-laule, kus leiame rohkesti suurt elulist paatost, lüüriilist hoogu, andumist armu- ja looduseelamustele ja impulsiivset nõtkust. Under on selles luuletusterühmas suurim eesti armulaulik üldse, kelle laulud peaaegu hümniideni ulatavad. Tema armastusluulet iseloomustab orgaaniline ja loomulik lasteilm, naisus ja emasus, kuid tema komplitseeritud luuletajatüüp armulaulikuna ulatab ka üle selle igavesti-naiselikkuse kuni hetärismini. Sotsiaalne element on sellele luuletusterühmale võõras. Elamuste taustaks ja maastikuks on peamiselt aiad ja villad oma kultiveeritud ümbrusega, vahel laienevad maastiku perspektiivid ja haaravad endasse ka metsi, niite ja põlde. Dekoratiivsustamiseks tarvitab Under rohkesti lilli ja garderoobiesemeid, esikohal luuletusis on värvimeel. Esineb rohkesti kujukaid võrdlusi ja pilte, rütmika jääb aga ühetooniliseks, värsi sisekõla väikeseks ja riim puudulikuks. Need puudused pole aga märgatavad, kuna suur tundeüllus ja meeleolude intensiivsus on nii-võrd mõjuvad.

Järgnevates luuletuskogudes astuvad esile ühiskondlikud elamused, tundetoon ja luuleilma maastik muutuvad. Autor ei otsi teid,

kuidas sotsiaalsel vilestust iga inimese suhtes vältida — ta otsib lahendust oma hingele. Tahes põgeneda kannatuste eest, otsib ta pääsu esteetilises, kuid nii eetilise kui sotsiaalne mina ei lase end asendada esteetilisega. Rohkesti leiame ka aktiivseid ja lootusrikkaid tulevikulaule, ärkamisrütme ja sügavaid filosoofilisi luuletusi. Vormilt on need luuletused eelmisist märksa paremad, rütm on mitmekesisem ja riim puhtam. Kogus „Hääl varjust“ vallandub kogu too raskemeelsuse pinge, mis Underis juba eelmiste laulude ajal ikka tugevamaks ja tugevamaks kasvas, ja teos osutab rusutud meeoleu ja süngust. Järgnev kogu aga mõjub pilvi laiali paiskava tuulepuhanguna, karastava rõõmuhoona ja hajutab kõik eelmise kogu raskepärase sünguse. Järgnevad ballaadide kogu „Õnne varjutus“, lüürikakogu „Lageda taeva all“, ja viimasena autori tippsaavutus „Kivi südamelt“. Selles teoses on Under mitmeli abstraktsemaks muutunud, mis on põhjaliku süvenemise tulemus. Siin näitab Under meile oma mõttemaailma, oma luuletajahinge ja oma võimete mitmekesidust. Süngete nootide kõrval tajume erilist sügisküpsust ja selgust, domineerib sümboliseeritud mõte ja kujutus. Rõõmud on muutunud vaiksemaks ja rahulikumaks, side autori ja argipäevase maailma vahel näib rebenenuna, üle kirjaniku igapäevase elu hõljub sära heitvaid visioone. Neid luuletusi iseloomustavad suuremal määral suurejoonelisus, elamuste intensiivsus, väljenduse individuaalsus ja jõud ja eriline välistest pöörduv süvenevus. Tundub, nagu seisaks autor rõõmsalt ja ärevalt hinge kinni pidades millegi suure ja ilusa lävel.

Marie Under on suur luuletaja. Temas on mitmekülgust, sügavust, isikupärasust ja pildurdamatut hinge. Ta on kuju, kes sünnipärase ja suure luuletajana meie vaimuolu keskuses kõikumatuna seisab ja keda võime julgusti eesti moodsa lüürika suurandeks nimetada.

Kolmas tuntuim kuju meie tänapäeva luuletajate seast on Johannes Semper.

Esimesed Semperi luuletused ilmusid Noor-Eesti ajakirja veergudel, edaspidi ilmusid luuletuskogud „Pierrot“, „Jäljed liival“, „Rütmid“, „Viis meelt“, „Päike rentslis“ ja „Tuuleratas“. Peale luuletaja on Semper veel novelli- ja romaanikirjanikuna tuntud, ja rohkesti on talt veel esseid, tõlkeid, reisikirjeldusi ja artikleid ilmunud. Esijoones aga pälvib ta tähelepanu luuletajana.

Semper debüteeris luuletuskoguga „Pierrot“, ilmudes saadetud „commedia dell' arte“

prantsustatud maskidest ja nagu loomusunniliselt ära tähendades oma artistlikku luuletaja-iseloomu. Semper ongi artistlikemaid luuletajaid Eestis ja tema sulg on ühesuguse virtuositeediga kultiveerinud subjektiivseid ja ühiskondlikke meeleolusid. Tema luuletaja intellekt kõneleb tugevamini kui ta meeled ja ta vaimukuse nõtkus on hinnatav ja nauditav. Sealjuures ei jää aga autori luuletaja-hing sugugi passiivseks ja me leiame rohkesti spontaanselt mõjuvaid lüürilisi luuletusi.

Semperi esikkogud sisaldavad subjektiivseid elamusi, millistes esineb teatav õilis nukrus ning mille sümboolset kuju võiks asendada Pierrot' kujuga. Esikohal on neis kogudes armastus, loodusemeeleolud ja endassesulgumise tusk. Kuigi leiame rohkesti arlekiinitsemist, pole see ometi neile luuletuskogudele määrav ja sisse murravad ühiskondlikud meeleolud. Mõnedes luuletustes on tühimus isiklikest elamusist juba selgesti väljendatud ja edaspidiseks aineks on peamiselt eetilise inimese, uue inimese ja ühiskonna tulemise kuulutus. Ent viiendas kogus „Viis meelt“ taganeb autor inimesest kui ideekehastajast ja tahab kinkida inimesele jälle tagasi ta meeleliised lõbud ja elurõõmu. Semper kuulutab siin lõppu mehaanilisele kultuurile ja osutab ka enese juures südame emantsipatsiooni aju vastu.

Viimastes luuletuskogudes jääb tundmuslik element esikohale ja osutab ses suunas järjest tõusu. Neist luuletustest hõõgub vastu poeedi tunnetamistahet looduses, inimeses ja loomas, ilmneb luuletaja tung mõista ennast kosmoses. Semper oleks nagu teelahkmele jõudnud, luuletused osutavad tunnetusliku elemendi heitlust tundmuslikuga ja just see heitlus teeb viimased luuletuskogud eriti huvitavaks.

Mis puutub Semperi luuletuste instrumenteerimisse ning vormi, siis seisab see tema loomingus kõrgel astmel. Luuletused on nii sõnastusel kui vormilt virtuoslikud ja Semperil on luuletajana suured teened eesti moodsa värsitehnika arendamise alal.

Johannes Barbarus kuulub produktiivsemate eesti poetide hulka. Tema luule hüüdlauseks on — „vabadsus, võrdsus, vendlus!“ Ja just sotsiaalne probleem, ühelt poolt doktrinäärne klassivõitlus oma revolutsiooni- ja maailmarevolutsiooni loosungitega, teiselt poolt naturalistlikud elupildid ühiskondlikest vastuoludest, see moodustab Barbaruse toodangu olulisima, nii ruumilt kui erikaalult. Kuid suured sõnad jäävad Barbarusel ainult

suurteks sõnadeks. Kui tema luulesse rohkem süveneda, siis ilmneb selgesti autori egoism, kes nii palju vabadust ja vendlust teiste jaoks ei ihka, kui just täielikku endaväljenduse võimalust ja tunnustust enesele.

Suurt mõju avaldab Barbarus oma tugev-
hüpleva sõnaga. Ta haarab ülekanavas mõt-
tes sõnu kogu maailmast ja mitmest teaduse-
vallast. Talle ei piisa lausest, mitmekülgsu-
sest: ta tungleb tihti ka püstloodis üles. Sõnu
haarab ta ootamatult, kaugelt, kujutlusmeel
liigub hoogsalt ja julgelt.

Keeleliselt ja värsitehniliselt leidub Barba-
rusel head ja halba segamini ja ta ei lase
omale selle pärast halle juukseid kasvatada.
Sisuline ja mõtteline kõrgepinge on pea-
eemärk, mida Barbarus taotleb, see surub enese
läbi ja nii leidub mitmesuguseid patustusi vor-
mi eksaktuse vastu.

Romantilisim isiksus praeguste tuntumate
luuletajate seas on Hendrik Adamson.
Tema luuletused sõnastavad enesesse pöördu-
nud hinge ängistusi ja ulmi ja kuskilt ei leia
me pöördumist reaalsuse poole. Loodus ja
maaelu toidavad küll tema inspiratsiooni, kuid
ka sealt saab ta pooleldi sümboliseeritud mo-
tiividemustreid. Sellele vaatamata esineb Adama-
soni liürikas elav, vilklev ja liikuv toon ja ka
kurvimate haigusvaevade pihtimusesse seguneb
midagi huumoritaolist. See rahvalähedane huumor-
inärv päästabki Adamsoni luule üksindus-
est ja teeb ta üheks ehtsamalt rahvuslikuks
nähteks meie kirjanduses. Seda mõju taotleb
Adamson osalt võtetege, mis ei kuulu poeetika
sügavamate ja kultursemate hulka. Nii
kasutab ta viimasel ajal groteskseid murde-
värse, mis lähedased rahvalaulude kõlamän-
gule. Üldse andub Adamson vanade laulukute
nägemisviisile ja ta stilisatsioon on rahvaliku
koega. Paljudes hapraid, individuaalseid nä-
gemusi sõnastavais luuletusis tarvitab ta ka
kirjakeelt ja nende luuletuste side rahvapära-
susega on õige õrn.

Värsi vormimisel lepib Adamson vähesega
ja improviseerib sageli poolhuupi. Riimis ta
kasutab lähiseigi uusi ja vanamoelisi tüüpe, häid
ja lohakaid valikuid. Üldiselt päästab Adama-
soni värsi meeleeoluline ja kujutuslik elavus.

Adamsoni põhiliselt nukrutsevate luuletuste
kõrval paistab esimesel pilgul, nagu oleks Au-
gust Alle elujõud ise, kuid lähemal vaatlusel
näeme, et temagi luule on tulvil rahulo-
lematuse jõuetust. Alle on käsist-jalust üm-
britseva eluga seotud, millesse ta sõjakalt suh-
tub ja millest ta tahab üle olla, nagu taevast
üle pori. Ta on opositsioonilis madalal asuva

ümbrusega, ainult kõrgused kisivad enesele
silma, kuid ka ainult looduslikud kõrgused,
sest sellesinase maailma võimutsejad saavad
teravuse osalisteks.

Ka realistlik element on Allel väga tugev
ja sageli esineb ta inimesena, kes kümne küü-
ne vahel hoiab elu alasti tõsiasja. Ka ühis-
kondlikele probleemidele reageerib ta erksalt.

Alle värsides imetleme tungi kõrgustesse,
imetleme kohalist jõudu ja imestame — pai-
galtammumise üle. Luuletajal on otse rabavat
jõudu, kuid saavutamatu te ja kaugete aadete
kuumardus ja eluproosa põlastus ei lase teda
oma jõuga edasi jõuda. Selle jõu rakendab
Alle siis üksikutesse kujatelmadesse.

J u h a n S ü t i s t e on tuntumaid ja lootust-
andvamaid poete meie nooremate liürrikute
perest. Ta on õige ruttu suure poolehoiu osa-
liseks saanud, länu oma luuletuste loomupära-
sele selgusele ja lihtsale paatosele. Oma luu-
leloomingus on Sütistel ikka kombeks olla ise
asjaosaline ja säärane enda sissesegamine luu-
lesse ja kokkuelamine kirjeldatavate nähtus-
tega teeb Sütiste luule inimlähedaseks ja paneb
lugeja kaasa elama.

Esimestes luuletuskogudes täitis Sütiste oma
peamist luuletaja ülesannet eluläheduse nõude
rakendajana ja mingi sotsiaalse ülesande tee-
nijana, väljendades üsna teravaid pateetilisi
protestitoone. Aga juba esimesest luuletuskog-
ust pääle on Sütistes aeglane, kuid pidev ja
kindel muutus sündinud ja viimase luuletus-
kogu puhul võiks peaaegu öelda, et autori huvi
on reaalsest romantilisest pöördunud. Esikohal
on siin romantiline rännuuiha ja uudishimu
kõige tundmatu ja uue vastu, ja autor seisab
peaaegu alati impressionistliku loodusvaatleja
kohal. Kuigi rännuuiha väljendus juba eelmistes
luuletuskogudes, oli see siiski tagaplaanile
jäänud ja sallitav olnud ainult hetkeliste mee-
leoluhangutena. Praegu ilmneb aga Sütiste
luules nähtav ükskõiksus ühiskondliku elu
nähtuste ja küsimuste vastu ja tundub, nagu
oleks autor alles nüüd looduse tõesti leidnud.
Looduspildid ja -meeleolud on haruldased
puhtad ja selged ja äärmiselt vastuvõtliku nä-
gemismeelena leiab Sütiste kergesti lihtsa ja
mõjuva ütlemissiisile kõigi nähtu iseloomusta-
vaks kujutamiseks. Sageli tahab küll värsiside
mõte protestiv ja satiiriline olla, kuid tulemu-
sed on enamasti liiga mänglevad selleks, et
näha muud kui õnnelikult väljendatud hetke
impressioni. Ja Sütiste ongi praegu meie pa-
remaid looduse-impressioniste ja annab oma
parima kirjeldades kogetut ja paigutades selle
sõnastuselise ja värsivormilise lihtsuse raami.

Erni Hiirt võiks nimetada meie töölaulikuks, kuna tööline ja töö tema luules domineerivad. Hiire luules seisab esikohal juhtkiri. Alul oli ta luule lähemas seoses töölikonnavõitlusega, hiljem käsitab ta tööd ja töötavat inimest ühiskondliku tähtsuse ja väärtuse seisukohalt, arvestades peamiselt lihtinimest ja otsides sünteesi haritud ja lihtinimese vahel. Hiir leiab töös ja töölises rohkesti väärtusi ja väidab, et igasugust tööd kannab õilis mõte isamaast.

Üldse on Hiirele ikka kõikumatu usk oma asjadesse omane olnud ja igale järjekordsele ettevõttele on ta nagu kogu oma olemusega andunud ja visalt ühte punkti tagunud, kuni see järele on annud või tagaja ise väsinud. Selline indleja on juba iseenesest tõekuulutaja ja nii on Hiire luulele tõekuulutamise prohvetic iseloom omane. Selline laad aga sulgeb välja võimaluse olla vormi suhtes klassiliselt selge ja lihtne, ja nii on Hiire fraas hämar ja ähmane. Pääle selle hämardab ta oma ütlemissüüsi murde- ja uussõnadega ning vahel ka isiklikkude tuletistega, samuti on lausete ehitus inversioonide ja kõrvallausete asetuse tõttu segane.

Hiir väidab, et ta ei taha, et teda kirjandusvoolude meentripulgaga mõõdetakse, ja nii on ta püüdnud ühte sulatada realismi, romantismi ja klassitsismi, millest on aga veel enam ähmasust tingitud. Hugo Raudsepp nimetab Hiirt sünteetiliseks realistiks.

Betti Alver, kes oli meil seni huvitava ja andeka proosakirjanikuna tuntud, on nüüd ka luuletajana endale nime võitnud. Juba oma esikpoeemiga „Valge vares“ sai ta tunnustuse osaliseks ja luuletuskoguga „Tolm ja tuli“ andis ta meie uemale luulele suure anuse mitmekesisist ja huvitavast juurde.

Juba algusest päälle kujunevad Alveril luule alal kindel toon ja laad: väga teravad kontuurid, selge, rütmiline ehitus, traditsioonilised stroofoivormid, ilmekad mõttevalemid ning sümbolistlik tagapõhja avarus. Graatsia ja jõud liituvad õnnelikult ning peen, nõudlik maitse, lai kultuur ja tundlik meel konkreetse detaili jaoks võimaldavad tiheduse kõrval suurt varjundite vaheldust. Lisaks veel mingi otse mehelic julgus ja väljakutsutavus, mis ei lasknud autoril kunagi magedusse vaibuda.

Kõige tüüpilisemad jooned autori omapärase hingeelus on lahtilöömine rutiinist, hal-lusest, risk, julgus välja kanduda aheldavast inertsiast ja närv tung kogu oma rahutust sõnadesse ja kujudesse sulgeda.

Tundub, et autoril hõljub ees kaks ilu-ideaali: üks puhas, terav ja absoluutne, esindades klassilist segust, proportsioone ja joonte võlu, ja teine komplitseeritum, ümbritsetud luksusest ja ihast värisev, esindades rariteete, kummalisi üllatusi, tigidust, kibedust ja tontlike kangastusi. Neist kahest ideaalist, surutud lõplikku vormi, koosneb Alveri luule. See on mingisugune platooniline iluideaal, puhas ja mardumatu, sisaldades aga rohkesti mürki. Kuid vaatamata kogu sellise luule pinevusele, leidub momente, kus autoril on aega üksikuid rahulikke ja kõrvalisi nähteid vaadelda ja kirjeldada ja kus tuleb esile otse underlik rahulik ja selge küpsus.

Alveri luulel on väga vähe kokkupuutepunkte impressionismiga, selleks on ta liiga alkohoolkange ja kontsentreeritud, liiga vähe intüümselt muljeile anduv. See on luule tulvil erksat ja laiailt orienteeritud vaimu ja see luule esineb uudsena ja silmapaistvana meie kõige uuema tüürika keskel.

Mainimisväärsed kõige nooremate luuletajate killast oleksid veel August Sang ja Heiti Talvik.

Nagu noorimal generatsioonil üldse, on ka Sanga vormitunne tugev, tunnete uisapäisa minnalaskmisest ei peeta lugu, need töötatakse enne värskeks ja vaimukaks. Tulemused on igatahes röömustavad, vormilist abitust ei näe peaaegu üldse, küll aga vahest koguni ülepakumist sõnavirtuosiiteedi alal. Kujundamisviis on Sangal konkreetne, impressionistlik — hüppelise käiguga. Teiste uustulnukate hulgas erineb Sang oma ladususe, värskuse ja meeleolulikkusega.

Heiti Talvik on haruldane nähtus uemas luuletoodangus: ta on haruldane vormikindluse poolest ja haruldane — viirastuslikust sisepingest ning hoolimatusest elu tunnustatud ideaalide vastu. Tema luule lemmikmotiiv on normaalseisundist tugev kõrvalepõige, hukkumine ja lagunemine. Ta nagu tahaks oma ridadega aina võikust luua ja tuuli puhuma panna, mis rajuilmana üle inimese lööksid. Talviku dekadentne luule näib aga mõõdamineva tujuna, sest lugedes teda, hindad ainult üksikuid värsse ja kogusummas tundub luuletus ideeliselt tühjajana ja negatiivsena. See asjaolu näitab, et autor end veel täiesti leidnud pole, et ta on elu suhtes nagu väljalülitatud olekus ja palavikus. Tundub, nagu oleks sellest ülesaamist loota ja sellega ka pöörangut luule alal.

Kui nüüd veel pilku tagasi heita vaadeldud uuemale lüürikale, siis võime rõõmuga konstateerida tuule tõusu ja arengut nii vormi kui ka sisu poolest. Praeguse luuletaja tõsine suhtumus loomingusse eeldab kirjandusliku keele põhjalikku tundmist, arendamist ja süvendamist, ja vormi kummardavad eranditult kõik, kuigi väikesed kõrvalhüpped tegemata ei jää.

Uus luuletajate põlv on intelligentne, täis järelejätmatud püüdu parema järele, mõttevõimeline ning lähimas kontaktis Euroopa suurte vaimsete traditsioonidega. Ühtlasi on tal teravat isikupärast ilmet ja pinevat siseelu, mis huvitavate ja hääde saavutusteni välja viivad. Nii võime suurte lootustega oma luule tuleviku vastu vaadata.

Ekskursioon Narva.

Vilma Loolähker, V kk. kl.

Kevadeti on igal klassil suur mure ja peamurdmine — kuhu korraldada ekskursioon? Möödunud aastal tekkis meie klassis selle tähtsa küsimuse arutamisel otse sõnasõda:

„Lähme Narva!” — „Ei! Tartu!” — „Narva-a!” „Tartu-uuu!” Klassis on tekkinud nagu kaks erakonda, kes kuidagi leppida ei

käidud”. Ühine mure on klassi jälle üksmeelseks tervikuks liitnud ja minnakse klassijuhatajale kaebama: „Meie tahtsime Narva sõita ja nüüd ei saa — teised lähevad. Miks siis just n e m a d peavad minema ja mitte meie? Ja meie juba a m m u tahtsime Narva minna!”

Rühm õpilasi Narva-Jõesuu metsas.

suuda. Äkki tuleb, nagu pikne selgest taevast, teade, et Narva ei saagi, sest üks teine klass läheb juba sinna. Nüüd on Narva sõita tahtjatel suur kahetsemine lahti ja nagu kaastundest hakkavad Tartu sõita tahtjadki kurtma: „Mõtle kui kole, ei saagi Narva! Mis seal Tartus siis ikka on, seal ju ennegi

Jonnime kõik nagu väikesed lapsed, et, mina tahan ja mina pean!

Ei tea, kas selle suure hädaldamise või millegi muu pärast, kuid lõpuks lubati meid siiski Narva sõita, olgugi et teised ka läksid.

Järgnevad päevad enne ärasõitu on täis kihinat ja kahinat. Arutatakse, kas võtta

muna või singiga võleibu kaasa sarnase ärevusega, nagu oleneks sellest kellegi elu või surm.

Ärasõidu päeva hommikul, tubli tund enne rongi väljumist, on Balti jaama kogunenud kaunike grupp lillade vormimütsidega tütarlapsi, kõigil suured kohvrid ja pambud kaasas.

„Kus on meie vagun?“ — „Ega me ometi maha ei jää?“ umbes niisuguseid hüüdeid kostab siit ja sealt. Mahajäämisest pole juttugi, ennem oleme liig vara tulnud, sest vagunite ukсед on alles lukustatud. Kui ukсед avatakse, algab suur trügimine, igaüks püüab oma le aknaalust kohta kindlustada. Kui kõik on end juba mugavalt sisse seadnud, algab kannatusrikas ärasõidu ootamine. Igaüks uurib suure hoolega oma kella: „Ikka veel 10 minutit aega! Ma natukese aja eest vaatasin, siis oli täpselt niisama palju!“ Kannatusrikka 10-minutilise ootamise järele hakkab rong liikuma. Kõik tormavad akende juurde, et vana armsa Tallinnaga jumalaga jätta, nii kauaks-kauaks ajaks — tervelt 3-ks päevaks.

Esimese veerandtunni jooksul on kõik huvitatud maastikust, siis aga pöördub huvi kohvritesse peidetud võleibade ja „heade asjade“ poole. Hommikul nii-kui-nii keegi suure reisuvalaviku tõttu ei söönud ja nii mõnigi on juba eelmisest õhtust saadik paastunud.

Kogu aeg valitseva elava meeoleu tõttu ei pane tähelegi, kuidas tunnid mööduvad.

„Narva tuleb!“ kostab konduktori hüüe läbi vaguni. Algab palavikuline asjade kokkupakkimine, uuritakse isegi pingialused läbi, et aga midagi vagunisse ei ununeks. Suurest kiirustamisest on meeoleu veelgi tõusnud ja Narvas vagunist väljudes naeravad kõik, ilma et isegi teaksid miks. Jätame alul pakid jaama hoiule ja läheme koolimaja otsima, mis meile Narvas viibimise ajal kodus peab olema.

Kuigi juba hommikul Tallinnast välja sõitsime, on Narva jõudes varsti paras lõunatamise aeg käes.

Peale lõunat jalutame Narvas ringi, et linnaga lähemalt tutvuda. Valitseb täielik piirilinna õhkkond — haruldaselt palju sõdureid ja venelasi.

Iga teine inimene, kes vastu tuleb, räägib laia vene keelt, isegi varesed näivad vene keeles vaakuvat. Linnaga tutvumise juurde kuulub endastmõistetavalt ka sõit Narva-Joale. Mõnigi arvab mässavaid veehulki

vaadeldes kahetsedes: „Oleks meil Tallinnas ka niisugune.“ Joalt tagasi tulnud, toome jaamast oma pakid ja viime nad oma ajutisse kodusse, koolimajja ehk „Hiirelasse“, nagu ta meie poolt ristitud — keegi olevat seal hiirt näinud.

Kõik töotavad öö läbi ülal olla ja vaimu-jutte rääkida. Räägitakse siis suure õhina-ga üksteise võidu igasuguseid hirmu- ja õu-cusejutte. Keegi püüab tõendada, tal jookvat juba hirmujudinad üle selja, kõneleja häääl aga tunnistab küll vastupidist. Aga just kõige „põnevamal“ ajal — keskööl — hakkab uni tüütama, mõni ümiseb küll läbi une: „Ega ma magada taha!“ Hommikul peab aga vara tõusma, tahame ju Jõesuhu minna, ja nimelt veeteed mööda. „Et see „rumal“ laev ka nii vara peab minema!“

See „rumal“ laev aga on nii külmavere-line, et läheb täpselt kell 9 hoolimata sellest, et mõnigi meist sel kellaajal meeldeldi magada tahaks.

Ruttame siis „ahvikiirusega“ sadamasse, et mitte hilineda. Seal avastame aga, et see rumal laev, millel sõidame, lihtsalt „magus“ on ja laevasõit ise on nii tore, et sellele kohase omadussõna leidmine on võimatu.

Jõesuus hakkab otsekohe suur svitamine peale. Peidame end rühmade kaupa Jõesuu kevadisse rohelusse ja igaüks püüab aega veeta võimalikult lõbusasti.

Hiljem lõunapaiku uue rannahoone ette kogunedes arvab igaüks: „Meil oli kindlasti kõige lõbusam! Kui te vaid teaksite, kus me käisime ja mis me kõik tegime!“

Alles pärastlõunat jõuame oma „magusal“ laeval Narva linna tagasi. Suuremat peatust tegemata sõidame „bussiga“ Vene piiri äärde. Kõik otsivad silmaga teisel pool traataeda midagi, millest aru võiks saada, et seal on Venemaa, midagi erilist pole aga märgata: samasugused puud ja pöösad, ainult ühtki hingelist pole silmapiiril.

Ülejäänud õhtupooliku kasutame juba koduseks saanud Narva linnas jalutamiseks. Muidugi ei jäeta ka kohvikuid külastamata. Sel alal energilisemalt teetsenud tütarlapsed tõendasid hiljem, et kohvi lõhna polevat ühestki leidnud.

Öö veedame jälle „Hiirelas“. Seekord lõpevad „vaimujutud“ juba õige varakult, sest kõik on päevastest elamustest väsinud.

Järgmisel hommikul külastame kuulsaid

Narva kindlusi. Meid juhitakse kord maa alla rōsketesse keldritesse, siis jälle pimedatest kitsastest keerdtreppidest üles tornidesse, kust avaneb suurepärane vaade kogu linnale. Juht vuristab kogu aeg nagu masinast aastaarve ja kindluse ajalugu, suuremal osal meist lähevad kõik need ilusad ajaloolised faktid vist siiski ainult ühest kõrvast sisse ja teisest välja.

Suurest maa alla ja „pilvede poole” ronimisest on paljudel kindlustest lahkudes „kõik kondid haiged” ja mõni tõendab, tal olevat nii suur janu, et võivat kas või Ülemiste järve tühjaks juua (mis viga lubada, kui järve kohal pole!).

Esimene teel ettetulev limonadiputka ostetakse küll sõna tõsisel mõttes tühjaks. End seega veidi karastanud, läheme Narva ilusaimasse parki „Pimeaeda” uut jõudu koguma. Kuna rongi väljumiseni on veel tublisti aega, külastame ka Narva muuseumi. Väljapanekud on tõesti huvitavad ja keegi

ei kahetse, et oma surmani-väsinud jalgadega veel nii palju käinud, et muuseumi jõuda.

Üllatavalt ruttu on möödunud päevad Narvas. Kuidagi ei tahaks uskuda, et juba peame lahkuma. Kuid nii see on. Toome veel vaid pakid „Hiirelast” ja siis jaama, rongile!

„Jumalaga Narva!”

Tagasisõit on tüütu ja väsitav. Puudub elavus, mis valitseb sinnaõidul. Mõnigi ohkab: „Ah, oleksin ma ükskord juba kodus!” Loojuva päikese säras hakkavadki viimaks paistma kodulinna tornid.

Nii möödusid meie päevad Narvas. Lühikesed nad tundusid, kuid kaua kestab mälestus neist. Alati satuvad tüdrukud vaimustusse, kui hakata rääkima Narva korraldatud ekskursioonist.

Ühiseid mälestusi arutades kerkivad silme ette helged pildid päikeseküllasest kevadisest Narvast oma omapäraste kindluste, kirikute ja vahutava joaga.

Ekskursioon Stokholmi.

Ursula Peks.

Juba mineval aastal pärast jõulu algasid jutud, et sõidame kevadel Stokholmi. Kahtlusi oli kogu aeg palju, aga viimaks oli asi nii kaugele, et olime õnnelikult laeval „Kalevipojal”. Meid oli viimastest ja eelviimastest klassist kokku umbes 40 tütarlast, pääle selle veel kaks õpetajat. Alguses oli segadus suur, sest kõigil olid kohvrid, tekid ja talvepalitused kaasas ja need tulid kuhugi ära mahutada. Sõda oli ka kohtade pärast salongides, mis olid määratud meile „korteriks”. 2 salongi oli ikkagi vähe meie arvukale seltskonnale. Mõned sangarlikud neid otsustasid siis jääda ööks tekile. Talvepalitused ja tekid olid neile seal meeldivaiks kaaslasiks, sest öösel oli üsna külm.

Sõitsime välja laupäeval, 6. juunil 1936. a. kell 4 pärast lõunat. Laeva eemaldudes sadamakaist laulis Rootsi kontserteerima sõitev Collegium Musicumi koor jumalagajätku. Laev kaldus päris kurjasti ühele küljele, sest kõik seisid ju ikka kaipoolisel äärel ja viipasid meeletult mahajääjatele. Varsti algas aga suur trüginemine — lamamistoolide pärast. Pooled

jäid muidugi toolidest ilma, need siis „kuulid” niisama „maad”, ronides igasse võimalikku ja mittevõimalikku kohta.

Reisijaid oli laeval päris palju ja kõik veetisid aega võimalikult lõbusasti. Tehti ülesvõtteid, paljud sõid. (See oleval hea merehaiguse vastu. Mine tea, mõni jälle annab nõu mitte midagi süüa.) Merehaigusele õieti ei mõtelnud keegi, sest meri oli peegelsile — meil oli õnne. Õhtul läksime siis magama, kes tekile, kes salongi. Tekil oli igauhel ikka parajasti ruumi, salong oli aga nagu kilukarp, udest ei saanud käiagi. Kuidagi magasime hommikuni välja, siis hakkasime liikuma. Mõned tütarlapsed mängisid juba väiksel merehaiged, lamades tekil pinkidel ja hävitades sidruneid. Aga siis, kui hakkasid paistma Rootsi skäärid (väikesed kaljusaarekesed), polnud enam keegi merehaige.

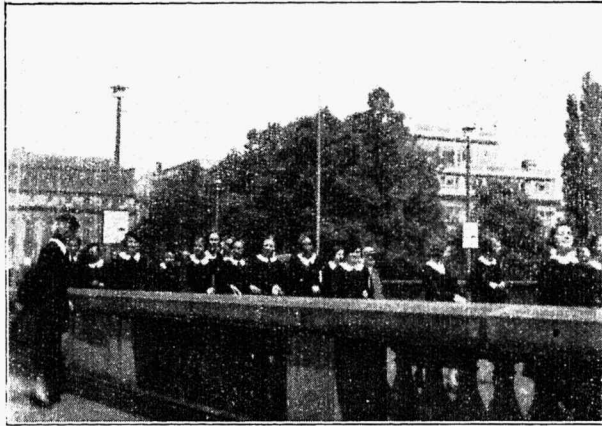
Need saarekesed on kaetud enamasti okasmetsaga, paljudel on üksikuid maju, mõned on aga jälle täiesti paljad kaljud. Kuski esimestel skääridel nägime kindlust, mis on kuidagi seo-

ses Bismarckiga. Ta vist naeris seda nähes. Või minestas ta?

Kohe tuli ka loots laeva, kes pidi meid juhtima skääriderägastikust läbi. Sõit skääride vahel oli tõesti tore ja meeldiv osa meie teekonnast. Oli pühapäeva hommik, ilm haruldaselt ilus. Ikka uued ja uued saarekesed paistavad välja veest sinakas-violetilt; neid kaatab mets, mille vahelt vilksatavad väikesed puna-valged majad, vahest ka suuremad suvilad. Iga maja juures lipuvarras heisatud lipuga ja paadisild. Meile viibatakse igal pool, meie viipame vastu.

Mida lähemale Stokholmile, seda rohkem näeme igasuguseid veesõidukeid. Varsti vesi

Sadamast on meil vastas meie kooli lõpetanud tütarlaps, preili Berg. Peale tema on veel ühe tütarlapse tuttavaid. Nende lahkkel kaasabil saame oma korterisse, turistide kodusse. Tee sadamast sinna on võrdlemisi lühike; keegi ütleb, see asuvad halvimas linnas osas. Ootame siis kogu aeg majalobudikke, aga silma ei hakka midagi sellist: väga hästi sillutatud tänavad, kõrged kivimajad, kõik korralik ja puhas. Pärast mõningaid eksirännakuid võõrastes tubades saame endale suure ja avara toa. Keskel laud, ümberringi seisavad „kahekordsed“ voodid: ikka neli koos, kaks üleval, kaks all. Pärast väiksemaid mõtete lahkuminekuid saab igaüks endale koha.

Lõpuklasside õpilasi Stokholmis.

otse kubiseb neist. Eriti rohkesti on väikesi mootorpaate. Ootamatult avaneb meie kaunis vaatepilt — purjekate regatta. Ikka jälle libiseb mööda saari, õigemini suuri kaljurahne; jälle viibatakse — veel, veel! Kangesti tore on vaadata, kuidas väikesed mootorpaadid sõidavad läbi meie kiiliveest. Nad hakkavad korraga tantsima ja hüppama, käitudes üsna ime-likult.

Ikka lähemale jõuame Stokholmile, majad tihenevad ja muutuvad kõrgemaks, ümbrus võtab linnalisema ilme. On näha suuremaid laevu ankrus, tsisterne, tehaseid. Ja korraga olemegi kohal — täiesti ootamatult. Kohe kai vastas on suured ja kõrged majad, mis meenutavad pilte hollandi kaubalinnust.

Lahke majahoidja — vanem naine — seletab midagi rootsi keeles. Saksa ja inglise keelt ta ei oska, vene keelt ka mitte — võib-olla oskab ta hiina keelt, aga kahjuks ei oska meie jälle seda. Kuidagi aga ikkagi saab aru üksteisest, aitab seegi. Üldse räägitakse Rootsis äärmiselt vähe võõrkeeli, imeasi, kui mõni oskab sõna saksa või inglise keelt. Selle eest aga naeratavad kõik hirmus lahkesti; igalpool ollakse äärmiselt vastutulelik.

Tüdrukud hakkavad hävitama kaasavõetud kohutavaid pain-normali ja keedetud munade portsjone. Söödi neid kogu Stokholmis olemise ajal, aga tagasi toodi ikkagi küllalt veel. Muide, paljudel vist kadus pain-normali isu etuajaks.

Nüüd on suur küsimus: kuhu minna kõigepealt? Läheme siis rahvusmuuseumi. Tee sinna viib sadamast läbi, väikese laevaga üle kanali. Väga paljudel tüdrukutel oli kaasas fotoaparaat. All vestibüülis üteldi neile, et fotoaparaat tuleb jätta sinna, saalidesse kaasa ei tohi seda võtta. Hea küll, võib ju siis jätta ka. Tagasi tulles ootas aga aparaadiomanikke „rõõmus“ üllatus: nad pidid maksma 15 ööri hoiuraha. Sääli muuseumis me ei saanudki näha kuigi palju, sest poole tunni pärast suleti rootslasliku täpsusega ukseid ja pidime vaatama, et kuhugi saali kinni ei jääks.

Väljapanekuid oli palju, tegid pea ainult kirjuks, süvenemiseks polnud aega. Nüüd astusime trammi, tegema ümber linna sõitu. Sõit kestis üle tunni ja maksis 15 ööri. Muinasjutuliselt odav kalli Rootsi kohta. Selles sõidul nägime Stokholmi õiget palet — kõrged kasarmumoodi kivimajad, enamasti oranžvärvi. Igalpool kirevaid reklaame. Kõige iseloomustavam on ikkagi too sinakas-hall kalju. Terved länavapooled on ainult kalju, tänavaid on läbi murtud graniidist. Ja vett, palju vett. Kanaleid, sildu. Ei kuski puumaju — ikka kivi.

Tramm sõidab väga ruttu, pole võrreldagi Tallinna omaga. Väga palju mootorsõidukeid, eriti palju jalgrattaid, mis siblivad nagu sipelgad edasi-tagasi. Liiklemine toimub vasakut kätt.

Pärast seda sõitu läheme „koju“. Juttu ja rääkimist on laialt, peagu kõik kurdavad „laevatunnet“. Mõned poevad vaikselt magama. Korraga ilmub koputamata keegi noormees, kes püüab meile rootsi keeles midagi selgeks teha. Viimaks saame aru, et ta on mures teiste külaliste pärast, me olevat liiga temperament-sed oma jutuga (vana asi, aga ei tule kunagi meelde). Ah soo, jah, muidugi, muidugi, saame aru. Noormees kaob. Natukese aja pärast on ta aga uuesti tagasi, kaenlas maailmatu-suur külalisteraamat. Me kirjutagu nimed sisse. Kirjutame siis. Eric Eriksson (nii on ta nimi) läheb jälle. Ta tuleb aga veel kord, hüüdes kogu aeg elavalt žestikuleerides: „Fröken Aarn, Fröken Aarn!“ See kord me aga küll ei taipu, millest ta kõneleb, ja Eric Eriksson läheb jälle.

Järgmisel päeval tahame minna vaatama uut raekoda, aga hiline me muidugi, enam sisse ei saa. Sõidame siis mööda Mälari järve kuninga suvilossi, Drottningholmi. See tuletub üldiselt meelde meie Kadrioru oma pargiga. Millegipärast ei saa aga lossi sisse, jalutame siis nüisama väljas. Tehakse pilte. Sealsamas

pargis jalutades mõtlemele, et oleks ikka tore küll, kui kohtaksime Rootsi kuningat. Puude vahelt paistabki midagi valget — see ta ongi!

Agaga ei, see on ainult mingi marmorkuju. Kahju.

Pärast lõunat oleme vabad. Muidugi lähivad kõik linna, et saada rahast lahti. Puuvilja, mis on imeodav, ostetakse palju. Kilo viinamarju maksab üks rootsi kroon!

Äratame igalpool tähelepanu oma vormikleitidega. Keegi härra peab meid venelasteks, küsides: „Russki?“ Meie aga seletame, et oleme eestlased. Härra noogutab: „Jaa, jaa! päivä!“

Meile teevad nalja „vaiksed hullumeelsed“ kuninga lossi õuel. Need oi nimelt vahisõidurid, kes marsivad edasi-tagasi, tehes püsside ja mõõkadega imelikke vigureid.

Linna võtame kehakinnitust väikeses mugavas „Epa“ piimabaaris. Peagu iga päev istume seal, kui on aega.

Järgmisel päeval saame siis õnnelikult sisse raekotta. See on kõige kaunim ja meeldejäävam ehitus, mida olen näinud. Just väliselt. Ta on mauri stiili sugemetega, aga ikkagi veenvalt põhjamaine. Keskel on suur õu, seintel ronivad üles metsviinamarjad. Läbi sammastiku astume terrassile, kust avardub vaade Mälari järvele. Alati tahaks siin vaadelda ja nautida. Seest on raekoda ka väga huvitav, eriti „Kuldne saal“, mille seinad on kaetud mosaiigiga. Omapärane on ka „Sinine hall“.

Raekoja terrassil otsib meid üles keegi naisreporter ühes fotomehega. Meist tehakse kaks pilti ja „intervjuueeritakse“. Oleme väga uhked. Kahjuks aga ei läinud meil korda hiljem avastada lehte meie pildiga.

Raekoja siirdusime kuningalossi. Seal on meelde jäänud, et oli kole palju tube, veel rohkem igasugust mööblit, küll kullatud ja kuldamatat, protselani, serviise. Nägime ka külaliste tube. Üks vana teener mäletas meie endist riigivanemat prof. Jaan Tõnissoni, kes oli siin elanud oma külaskäigul Rootsi.

Käisime veel kirikus, kus on maetud kõik Rootsi kuningad. Kirik tuletas meelde meie Niguliste kirikut, ainult pinke polnud selles kirikus. Seintel rippus muidugi palju vappe ja lippe.

Õhtul käisime „Skausenis“, rahva- ja loomapargis. Seal polnud just kõige huvitavam, sest loomad olid enamuses kõik juba enne nähtud. Sealsamas oli ka Rootsi vabaõhu-museum, aga hilise aja tõttu polnud võimalik sinna sisse pääseda.

Oivaline oli vaadata linna öisi tulesid pee-

geldumas vastu vees. Orkester mängis, rahvast oli palju, kõikjal lõbus meeleolu. Oleks tahtnudki jääda Stokholmi, sest kellele meeldiks koju tulles saada kätte tunnistus näiteks matemaatika järeleksamiga?

Järgmisel päeval käisime „Nordiska“ muuseumis. See oli äärmiselt huvitav, sest seal leidis selliseid asju, nagu Gustav-Adolfi verine särk, samuti Karl XII oma, siis Kristiina kroonimise sadul ja Gustav III mõrvari maskikostüüm. Nii imelik tunne oli vaadates neid esemeid mõelda, et siin, just selle klaasi taga on Gustav-Adolfi vereplekkidega särk. See kuju on ju väga tuttav, ta on olnud Eestimaagi valitseja. Ja siin nüüd see 300 a. vanune särk...

Pärast lõunat käisime kuurort Saltsjöbadenis. Sõitsime sinna elektriraudteel, mis sõidab väga kiiresti. Saltsjöbadenil on midagi väga hurmavat, armsat. Palju lilli, õitsvaid põõsaid, läbi puude paistab avaraid suvilaid. Ainult kole palju sääski oli säääl. Jõudsime jaama muidugi liiga vara. Hakati siis ajaviiteks automaadist šokolaadi võtma. See polnud aga sugugi nii kerge: suurem osa pakendeid celistas jääda sinna, kus nad olid.

Sihtkohta jõudes oli juba pime, sammusime läbi pargiks muutunud surnuaia, mis asus meie „kasarmu“ kõrval. Siin oli tore lugeda vanade hauakivide pealkirju ja vaadelda möödaminnejaid.

Järgmisel hommikul tegime lahkumisvisiidi Stokholmile, sest sõitsime ära kell 12.

Muidugi külastasime jumalagajätku ka väikest piimabaari. Muide, kogu meie Stokholmis viibimise ajal oli meile lahkesti abiks igalpool prl. Berg. Polnuks teha, olnuks meil palju raskem.

Kahju oli lahkuda sellest sõbralikust ja meeldivast linnast, mõned tütarlapsed isegi nutsid. Jälle laulis „Collegium Musicumi“ koor hüvastijätkuks ja juba olimegi skääride vahel. Sõit läks jällegi hästi, ei leidunud aga enam tütarlapsi, kes magasid tekil — meil oli ka söögisaal „öökorteriks“. Tallinnase jõudsime reedel, 12. juunil kell 9 hommikul. See oli väga vara ja kedagi polnud vastas. Hirmsa „laevatundega“ tuikusime siis koju, et magada välja Stokholmi-väsimus ja ärgata juba jälle vanas ja koduses Tallinnas.

Kuidas ja mida lugeda.

Hilja Viires, IV-b kk. kl.

Juba see, kuidas loetakse, määrab, mida loetakse. Loetakse pealiskaudselt, lennates, lehitsedes, siis on loetavaks enamusjuhtumitel ka kergesisulisem ja vähemkaalukas osa kirjandusest. On lugeja võimeline aeglaselt, järele mõeldes ja süvenedes lugema, siis on ta ka võimeline valima oma lektüüriks väärtuslikumat kirjandust.

Eelmine liigitus on võrdlemisi kitsapiiriline, sest leidub palju inimesi, kes kiirelgi lugemisel suudavad süveneda raskemagi sõnastusega teksti ja taibata sealjuures ka sõna ilu ja mõtte sügavust. Laiemate hulkade juures on aga esimene väide võrdlemisi paikapidav. Sellepärast

peaksid paljud õppurid kui ka vanemad inimesed õppima lugema, õppima süvenema loetavasse, sest hea raamat hästi (s. o. korralikult) loetult annab meile sügavama elamuse kui sama raamat pealiskaudsel lugemisel.

Oscar Wilde'il on tõetera: Ei ole moraalseid ega ebamoraalseid raamatuid, on vaid hästi ja halvasti kirjutatud raamatud. Eelmisega on öeldud: olgu raamat positiivses või negatiivses vaimus kirjutatud, olgu tas ilusad või inetud mõtted — mitte need ei ole tooniandjais, vaid see, kuidas kirjanik on suutnud oma

ülesannet täita, kas ta on suutnud suge-reerida omad mõtted lugejasse.

Häslikirjutatud raamatuid on palju ja siin teeb valiku juba lugeja oma maitse. Õeldakse küll, et maitsete üle ei vaielda, kuid leidub rida teoseid, mida loeb igaüks heameelega, kuigi vahest teose põhimõtted ei ühtu lugeja omiga. Suurem osa noist kuulub maailmakirjan-dusse ja on leidnud üldise tunnustuse.

Kuid kui käia kirjandusmaailmaga käsikäes, siis kujuneb igaühel juba tea-

tud kirjanik või kirjutusviis nii ütelda lemmikuks, siis teatakse juba, millised kirjanikud kirjutavad vastavalt oma hu-videle. Valmistab ju suurt rõõmu luge-da omi mõtteid ja tõekspidamisi ilusas sõnastuses.

Raamat on kultuurrahvastele otsusta-vaks relvaks võitluses vaimupimeduse ja rumaluse vastu. Raamat on kultuurini-mesele igapäevaseks leivaks, lõbuks kui ka puhkuseks. Hea raamat arendab ja kasvatab inimest.

Kirjandusõhtu arvustusi.

Raoul Remmelgas, T. L. I P. G. õpil.

Viimasel ajal on märgata elavat huvitõusu meie koolinoorsoos vaimukultuuriliste üritus-te vastu. Peagu igal koolil on oma kirjan-dus- või kultuuriring. Ja need ringid ei ole mitte ainult nimeliselt olemas, vaid avalda-vad õige intensiivset tegevust. Antakse välja ajakirju, korraldatakse kirjandusõhtuid ja tehakse koostööd teiste koolide samasihiliste organisatsioonidega, korraldades ühiseid kir-jandus-muusika õhtuid.

Üks niisugune õhtu kahe kooli (E. Lende-ri Güm. ja Tall. L. Poegl. Güm.) koostöö tulemusena leidis aset 18. 03. 37. a. E. Lenderi Güm. aulas.

Õhtu avas E. Lenderi Güm. ajakirja „Süti-ku” peatoimetaja H. Toomara, avaldades lootust, et poisid ja tüdrukud koos suudavad ehk ka midagi muud väärtuslikku teha, kui ainult tantsida.

Kuna õhtu oli mõeldud osaliselt hiljuti gümnaasiumi abiturientide kirjandite võistlu-sel esikohale tulnud Karl Allika austamiseks, siis sai järgmiseks sõna Allika kauaaegne kooliõend H. Altosaar, kes esitas lühikeses karaktses kõnes seltsimeheliku huumoriga oma mälestusi Allikast.

Elavate kiiduavaldustega võeti kõnepulti ilmumisel vastu Allik, kes luges ette oma auhin-natud töö „Eesti majanduselu arenemise suund ja väljavaated”.

Järgnesid kirjanduslikud ja muusikalised ettekanded mõlemate koolide õpilastelt. Eri-ti vääriskid nimetamist E. Lenderi Güm. õp. K. Prii (viul) ja sama kooli õp. E. Sooman (klaver), kes oma hästi viimisteldud ettekan-netega näitasid head muusikalist arusaamist ja pakkusid kuulajaile tõsist kunstilist nau-dingut. Muusikalisest küljest rahuldab ka Poegl. Güm. õp. J. Laaban oma klaverisoo-loga. Poegl. Güm. hästidistsiplineeritud to-peltkvartett kandis ette Ernesaksa „Merele” ja rootsi rahvaviisi „Idamaile”.

Kirjanduslikkudest ettekannetest võiks esile tõsta Lenderi Güm. end. õpilase Pehme novelli „Illusioon”, mille kandis ette M. Kapp. Novelli huvitavalt valitud aine kõrval äratas huvi ka psühholoogiline kül. Poegl. Güm. õpilaste kirjanduslikkudest ettekannetest vääriskid nimetamist Allika kaks miniatüüri. Mikiveri pikem proosatöö „Peebu pelargoon” jäi kuulajaile segaseks, sest ette kanti ainult katke tööst, mitte aga terve töö, nagu teatas konferansjee. Õhtult ei puudunud ka luule-tused mõlemate koolide õpilastelt.

Õhtul, mida austasid oma osavõtuga pr. dir. Lender ja hr. dir. Koljo, oli rahvast roh-kesti.

Loodan, et see esimene õhtu on alguseks pidevale koostööle kahe pealinna suurema kooli vahel.

Vaike Karunga.

Umbe kuu tagasi saabus I Poeglaste Gümnaasiumi Kirjandusringilt meie „Sütiku“ lugejaskonnale ettepanek ühistööks, s. o. korraldada mõlema kooli edaspidine kirjanduslik tegevus ühisel jõul. Saanud meilt põhimõttelise nõusoleku, määrasime koos kindlaks esimese kirjandusõhtu aja ja kava, et kohe energiliselt alustada uut üritust.

18. märtsil toimuski meie kooli ruumes I Poegl. Gümnn. Kirjandusringi ja meie kirjandushuviliste tütarlaste ühine kirjandusõhtu. Kirjanduslike ja muusikaliste ettekannetega esines mõlema kooli õpilasi. Osavõtjaid oli ilmunud keskmiselt.

Õhtu avasõnas tervitas ajakirja „Sütiku“ peatoimetaja Heli Toomara kõiki külalisi, kõneles, kuidas tuldi mõttele kirjandusõhtut korraldada ja palus külalisi ettekannetesse hästi suhtuda, tahtis ju kumbki kool pakkuda oma parimat, et tõestada koostöö võimalikkust.

Avasõnale järgnes Poegl. Gümnn. õpilase Heino Altosaare humoristlikus toonis esitatud „Mälestusi Karl Allikust“ — Poegl. Gümnn. viimase klassi õpilane Karl Allik sai üleriiklikul kirjandite võistlusel oma töö eest esimese auhinna. Ühtlasi andis kõneleja Karl Allikule Poegl. Gümnn. kirjandusringi poolt üle M. Underi luuletuskogu, et hinnata tema saavutusi.

Lauluettekannetega esines sama kooli õpilaste topeltkvartett, esitades jõuliselt, kuid ka küllaldase painduvusega Ernesaksa „Me-rele“ ja rootsi rahvaviisi „Idamaile“.

Elavate kiiduavaldustega võeti vastu õpilane Karl Allik, kes luges ette oma auhinnatud töö „Eesti majanduselu arenemise suund ja väljavaated“, mida jälgiti suure huviga.

Nagu tavaliselt, pääses mõjule meie kooli õpilase Carmen Prii viiulimäng. Esitatud palala oli Szumanovsky „Purskkaev“.

Kaunilt deklameeris õpilane Aiki Allman õpilase Elna Tiidemani kaks luuletust „Rannal“ ja „Aknast üle tuisanud tee“. Kestva aplausiga paluti välja autor.

Õhtu esimese osa lõpuks esitas Poegl. Gümnn. õpilane Martin Kask katke sama kooli õpilase Mikiveri novellist „Peebu pelargoon“. Veidi segasid jälgimist väikesed komistused lugemisel.

Teine osa ettekannetest algas õpilase Kase deklamatsiooniga. Ilmekalt esitati sama kooli õpilase Baumanni kaks luuletust.

Tunnustamisväärset kandis ette klaveril Poegl. Gümnn. õpilane Laban Rachmaninoffi „Prelüüdi“.

Meie kooli õpilane Maret Kapp esitas vil! Ella Pehme novelli „Illusioon“, suutes kõita ladusa ja kauni ettekandmisviisiga.

Poegl. Gümnn. õpilane Kuum esitas meeldivalt Drdla Ungari rahvaviisi.

Meeleolukalt kandis ette õpilane Allik oma kaks miniatüüri kevadest.

Nauditavalt täitis õpilane Evi Sooman oma ülesande, esitades suure kindlusega Beet- hoveri klaverikontserdi I jao ja sai teenitult suure poolehoiu osaliseks.

Lõppsõna ütles õpilane Allik, kes tänas külalisi osavõtu eest ja ühtlasi avaldas lootust veel selliste kirjandusõhtute korraldamiseks.

Kava oli huvitav ja mitmekesine, ainult natuke pikk ja nii mõjus väsitavana. Üldiselt jäi kirjandusõhtust hea mulje — värsket algatust võib lugeda õnnestunuks.

„Sütiku“ esimene aastakäik.

Elvi Paju.

Kurb hakkab võrreldes „Sütiku“ esimest numbrit viimase, number neljandaga. Millise hooga on alustatud! Kui mitmekesine ja huvitav on esimene number, tuues artikleid ja kirjutusi igalt alalt, mis õpilasi huvitab. Javiimane? Vähemalt poolt numbrit täidavad niisuguste õpilaste kirjutused, kelle nimele peab klassi juurde lisama, otsekui vabanduseks. Igalt leheküljelt kisendab vastu kaastöö puudus.

Millest on see tingitud? Süüdistada võib siin ainult vanemate klasside õpilaste loidust. Ajakirjale kaastöö tegemisele vaadatakse kui ebameeldivale kohustusele, millest peab samuti kui koolitööst igal viisil mööda „viilima“. Neid vabandusi, mis ette tuuakse! Igasugused tunnid ja haigused, ka haige jalg mitte väljaarvatud, takistavad kirjutamist.

Viimane klass, kust on pärit suurem osa toimetust, on siiski suutnud kaunis suurel määral kaasa töötada, tänu energilisele peatoimetajale, aga eelviimane ja viimane keskkooli klass suhtuvad asjasse suure ükskõiksusega. Nii et tuleva aasta väljavaated on üsna tumedad.

Kaastööd peab rohkem tulema, see on kindel, ja spontaansemat, millest poleks näha, et ta on kirjutanud antud pealkirjale tellimise peale. Miks ei kirjuta iga õpilane sellest, mis teda huvitab, mis teda meelitab vabatahtlikult sõna võtma? Vaevalt, et seda kunagi juhtub. Otsekui mingi häbi takistab teda seda tegemast. Ja sellepärast tuleb haarata hädaabinõu järele — tuleb pöörata nooremate kaasõpilaste poole kaastöö saamise palvega. Nende seas leidub veel neid, kes vabatahtlikult midagi toimetusele toovad.

Ja need vähesed gümnaasiumi õpila-

sed, kes kaasa suvatsevad töötada, kirjutavad pikki igavaid artikleid, mis ajakirjalt igasuguse õpilasajakirja ilme võtavad. Kui teiste koolide häälekandjad näitavad vestete rohkendamise tendentsi, ei ilmu meie omas neid peaaegu üldse, kui mitte arvestada vilislaste sulest ilmunud kirju.

Agaga kõige nende vigade peale vaatamata see üritus pälvib täit kiitust. Tuleb loota, et aastakäikude arvu kasvamisel kasvab ka ajakirja tõhusus. Esialgu olgu meil hüüdsõnaks: „Rohkem kaastööd!“ Millele hiljem lisanduks: „Rohkem õpilaslikku kaastööd!“

„SÜTIKU“ toimetus.

Vasakult: Maret Kapp, Maia Sinberg, Heli Toomara, Silva Johani, Väike Karunga. II rida: Asta Liik, Helga Horm, Evi Sooman, Elvi Paju. Pildilt puuduvad pr. E. Lukats, Elna Tiideman ja Virve Eenpalu.

Toimetuse läkitus.

Käesoleva numbriga, mis on ühtlasi lõpetajate erinumbriks, lõpeb „Sütiku“ esimene tegevusaasta. Sel puhul ei ole ülearune väikese kokkuvõtte tegemine. Alljärgnev ei ole mitte arvustus — see on teisal — tahaksime vaid rõhutada seda vastutulekut ja neid teeneid, mis meile on osutunud väljastpoolt.

Kõigepealt täname meie lugupeetud koolijuhatajat, kelle lahkkel loal üldse võis teoks saada me ajakiri.

Suurim tänu ka kõikidele kaastöölis-tele nii vanematest kui noorematest klassidest, kes pole paljuks pidanud ajakulu ja kes innukalt kaasa löönud me ühises ettevõttes.

Erilist tänu aga tahaks toimetusele öelda ühele õpetajale, kelle sõbralikult aitavat kätt alati lunda võisime, see on lauluõpetaja hr. Ernesaks.

Tema oli see, kes peaaegu „poolvägisi“ meis ajakirja vastu huvi äratas ja meid

elustas. Hr. Ernesaksa teeneks tuleb ka lugeda, et seltskondlik elu meie koolis aasta-aastalt intensiivsemaks muutub. Tema algatusel ja korraldusel on toimunud kaks ettekannete-õhtut, mis on leidnud väga elavat osavõttu ja mille eeskujul nüüd „Sütiku“ ümber koondunud ringkonnad oma kirjandusõhtud on korraldanud.

Kuna tulevaks õppeaastaks toimetuse ridadest lahkub palju seniseid tegelasi, siis kasutame juhust ja palume kõiki „Sütiku“ lugejaid ja kaastöölisi tuleval õppeaastal sama innukalt ja innukamaltki veel toetada meie ajakirja. Kahju oleks, kui see kooliellu värskusttoov üritus peaks kängu jääma.

Sellepärast, kooliõed, näidake oma poolehoidu arvukate tellimiste ja rohke kaastöö näol tulevalgi õppeaastal!

„Sütiku“ toimetuse soovib kõigile eksamite õnnestumist, lõbusaid ja huvitavaid ekskursioone ning kosutavat suvepuhkust!

Vastutav toimetaja õp. **E. Lukats**. Päätoimetaja **Heli Toomara**. Levitaja **Vaike Karunga**. Illustraator **Maia Sinberg**. Korrektor **Silva Johani**. Laekur **Helga Horm**. Kirjatoimetaja **Asta Liik**. Toimetuse liikmed: **Evi Sooman**, **Elna Tiideman**, **Maret Kapp**, **Elvi Paju** ja **Virve Eenpalu**.
